

344/58
46
V. évfolyam.

1914—1915.

1. szám.

56245

TÖRTÉNELMI KÖZLEMÉNYEK

ABAUJ-TORNA VÁRMEGYE ÉS KASSA MULTJÁBÓL

ABAUJ-TORNA VÁRMEGYE ÉS KASSA SZAB. KIR.
VÁROS TÖRVÉNYHATÓSÁGÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL

SZERKESZTIK :

Dr. CZOBOR ALFRÉD

Abauj-Tornavármegye főlevéltárnoka.

KEMÉNY LAJOS

Kassa sz. kir. város főlevéltárnoka,
a Műemlékek Orsz. Bizottságának
lev. tagja.

MUNKATÁRSAK :

Csoma József
Hoffmann Arnold
Kerekes György
Ferdinandy Gyula
Dr. Eöttevényi Nagy Olivér
Dr. Puky Endre

Révész Kálmán
Szabó Adorján
Dr. Takács Menyhért
Dr. Tóth-Szabó Pál
Varju Elemér
Dr. Veress Endre

MEGJELENIK NEGYEDÉVENKÉNT.

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉVRE HAT KORONA.

BORSOD
MISKOLCI
MUZEUM

KASSA, 1915.

KASSAI KÖNYVNYOMDA ÉS LAPKIADÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

TARTALOM.

Czobor Alfréd dr.: A kassai színészet története	1
Kemény Lajos: Abauj-Tornavármegye története 1527—1648.	17

Családtörténet.

Czobor Alfréd dr.: Abaujvármegyében kihirdetett címeres nemes- levelek (1564—1711.)	37
--	----

Vegyesek.

K. L.: Kozákjárás Semsén	42
Kemény Lajos: Kassa 1706-ik évi ostroma	43
K. L.: A miszlókaí sz. János hámor	45
K. L.: Kassa város kocsisának fizetése	46

Irodalom.

Bibliographia	47
-------------------------	----

1960 MÁJ

Szerkesztőség és kiadóhivatal: KASSÁN (Vármegyeház.)

A kassai színészet története.

ELSŐ FEJEZET.

Egyházi és iskolai színjátékok.

A legrégebb drámai nyomok, melyek a mohácsi vészt megelőző időből fennmaradtak, a *mysterium-drámák* és *egyházi színjátékok* emlékeihez vezetnek. Létezésük Kassán pozitív adatokkal nem igazolható, csupán föltehető. Az eddig ismeretes ilyenmű játékok színhelye ugyanis a XV. század folyamán a magyarországi német városokban, közöttük az akkor szintén német Kassához közelebb fekvő Bártfán található fel.¹⁾ Ez utóbbi helyen a XV. század közepén előadott *mysterium*nak színlapszerű feljegyzése is megvan; a városi számadás-könyvekben pedig a vallásos drámákról a XVI. század elejéig több helyen is történik említés. Az előadók a városi polgárság színe-javából kerültek ki. Az említett bártfai színlap szerint a darabban a következő szerepek fordulnak elő: Kikiáltó, Pilátus, katonák, szolgák, kuruzsló, Kayphas, több zsidó; Jézus, angyalok, különféle mesteremberek, Sz. Péter, Sz. János és Sz. Tamás apostolok, a három Mária és végül három ördög: Lucifer, Sátán és Belzebub.²⁾

A nálunk már a kifejlés első fokán megakadt³⁾ *mysterium-játékokat* a XVI. század első felében az *iskolai szín-*

¹⁾ Dr. Pintér Jenő: A magyar irodalom története a legrégebb időktől Bessenyei György fellépéséig. I k. 264–265. l.

²⁾ Dr. Ábel Jenő: Szintügy Bártfán a XV. és XVI. században. (Századok: 1884. évf. 22–51. l.)

³⁾ Bayer József: A magyar drámai irodalom története. Budapest, 1897. I. k. 33 l.

játékok váltják fel. A világi színészet XVIII. századbeli megjelenéséig ezek pótolják hazánkban a színészet hiányát. Nem a hazai talaj rejtette a magot, melyből kicsiráztak, hanem fiaink külföldi iskoláztatása révén honosodtak meg németajku városaink iskoláiban németországi mintára.¹⁾

Eperjesen már 1518-ban vannak iskolai színelőadások.²⁾ Bártfán ezek divata Stöckel Lénárd iskolamester idejében kezdődik, ki is mint Luther és Melanchton személyes ismerőse, itt a protestantismus első terjesztője volt, s ki rövid megszokással huszonegy évig állott a jóhírű bártfai gimnázium élén (1537—1560.)³⁾ A tanulók évente egyszer farsang idején a városháza tágas tanácstermében a városi tanács és a meghívott közönség előtt játszottak. Előadásaik nyelve általában német és csak kivételesen latin. Tárnyaik, Terentius Eunuchusát kivéve, a bibliából valók, vagy allegoricus tételek. Ilyenek: Kain és Ábel; a magát tartóztatni nem tudó és Mózes törvénye szerint elítélt fiú; az özvegy; az igazságtalan bíró; a tékozló fiú; a két házasság; József története; Dániel; Judith. Stöckel Lénárd egyik színre került darabját, a Zsuzsánna történetét, („Historia von Susanna“ címen Wittenbergben) 1559-ben nyomtatásban is közrebocsátotta.⁴⁾

Kassán 1557-ben történik először említés iskolai színjátékról, amikor is a tanító 2 frt-ot kap egy, a farsangban előadott komédiáért.⁵⁾ Miután Kassa a XVI. század harmincas

¹⁾ Bayer J.: A nemzeti játékszin története. Budapest, 1887. I. k. 28—29. l.

²⁾ Dr. Iványi Béla: Eperjes sz. kir. város iskolaügye a közép-korban. Budapest, 1911. 3. 4. l.

³⁾ A bártfai iskolai színjátékokat 1553-ban említik először a városi számadáskönyvek. A korábbiak 1525-ig visszamenőleg hiányozván, nem szenved kétséget, hogy Stöckel nem sokkal bártfai működésének megkezdése után behozta azok divatját az iskolába. (Ábel i. m. 47—48. l.)

⁴⁾ Dr. Ábel i. m. (Száz. 1884. 46—51. l.)

⁵⁾ 1557. Sabbato ante festum Purificationis Mariae: „Dem Schulmeister für die Comedia Florenos 2.“ (Frankl Vilmos: A hazai és külföldi iskolázás a XVI. században. Budapest, 1873. 30 l.)

éveinek közepén — mondhatni — teljesen meghódolt a reformációnak,¹⁾ itt csakis protestáns iskolai színjátékról lehet szó. És hogy a hiányosan reánk maradt városi számadáskönyvekben a XVI. század folyamán nem találunk több hasonló feljegyzést, ez korántsem jelenti azt, mintha a kassai iskola tanulói már korábban és sűrűbben, esetleg évről-évre nem adtak volna elő színjátékokat.

Kassa a XVI. században a Felvidék legelőkelőbb városa volt. Művelt és gazdag. Nemcsak politikai és katonai, hanem kulturális tekintetben is elsőrangú szerepet vitt a felsőmagyarországi városok között. Az iskolai színjátékok meghonosítása körül sem késlekedhetett tehát akkor, mikor azok előadását Bártfán már rendszeresen üzték; annál kevésbbé, minthogy különben is nagy gondot fordított iskoláira.²⁾

De még meggyőzőbben szól e mellett az a szoros kapcsolat, mely ekkor Kassa és a többi felvidéki város s így Bártfa között is fennállott. Épen Stöckel Lénárd volt az, aki 1549-ben az öt felvidéki város — Kassa, Eperjes, Bártfa, Lőcse és Kisszeben — közös hitvallását (*Confessio Pentapolitana* kidolgozta³⁾ s míg ez századokon át irányadóul szolgált, addig az általa behozott tanrendszer is e városokban hamarosan elterjedt. Nem egy tanítványa került, az ő ajánlására is, a kassai iskola élére,⁴⁾ sőt midőn 1556-ban Bártfát önérzetében sértődve rövid időre odahagyta, ő maga is meghívást kapott Kassára.⁵⁾ Azt pedig bizonyossággal mondhatjuk, hogy e tanítók siettek mesterük rendszerét és ezzel az általa Bártfára átültetett, oktató célú iskolai színjátékokat is új otthonukban népszerűvé tenni.

¹⁾ Kemény Lajos: A reformáció Kassán. Kassa, 1892. — Révész Kálmán: Száz éves küzdelem a kassai református egyház megalakulásáért (1550—1650). Budapest 1894. I. l.

²⁾ Frankl V. i. m. 103. és köv. l. — Békefi Remig: A népoktatás története Magyarországon 1540-ig. Budapest, 1906. 110. és köv. l. Kemény Lajos: Az iskolaügy Kassán 1394—1599. (Történelmi Közlemények Abauj-Torna vm. és Kassa multjából. I. évfolyam, 81—86 l.)

³⁾ Frankl V. i. m. 73 l. Révész I. i. m. 2. l.

⁴⁾ Frankl i. m. 103—105. l.

⁵⁾ U. o. 73. l.

Az elmondottak után nem fér ahhoz kétség, hogy a protestáns iskolai dráma Kassán is élte világát, s így annál sajnálatra méltóbb, hogy a XVI századból az említett 1557-iki adaton kívül nem maradt korunkra erre vonatkozólag más feljegyzés

Csak 1603-ban kapunk ismét tudósítást az iskolai színjáték jelenlétéről. Ez év utolsó havában a kassai iskolai tanulók egy vallásos szindarabot¹⁾ óhajtanak eljátszani. Ezt azonban a városi tanács — tekintettel a vallonok itt tartózkodására — a kért időpontra nem engedélyezi. Mindamellett az ellen nincs kifogása, ha azt előljáróik hozzájárulásával karácsony utolsó ünnepén az iskolában előadják.

A kassai előadások úgy a külsőségekben, mint tárgyaikra nézve lényegileg nem igen különbözhettek a bártfaiaktól. Ugyanezt mondhatjuk nyelvi tekintetben is. Nincs azonban teljesen kizárva, hogy a német és itt-ott latin nyelvű előadások mellett a XVI. század derekán alkalomadtán magyar nyelven is mutattak be szindarabot a kassai iskolában. Gallén János kassai könyvkereskedő 1583-ból való hagyatéki leltárában Euripidesnek magyar nyelven kiadott egyik tragoediája is előfordul, még pedig hat példányban.²⁾ A mondottak szempontjából ez mindenestre figyelemreméltó körülmény, ha csak föl nem tételezzük, hogy e mű éppen olyan egyszerű iskolai használatra készült, mint akár a pár sorral tovább jegyzékbe foglalt Aeneis magyar fordítása, meg a többi magyar nyelvű könyvek.³⁾ Az akkori szellem sem állotta útját a tanulók magyar színjátékának; mert míg a középkorban Kassán a lakosság zöme német, addig a mohácsi vész után már a magyarság is erőre kap. Ez az átalakulás az iskolai életre is kihatott. 1554-ben magyar részről panasz hangzik fel, hogy Gergelius Simon német iskolamester, egyébként Stöckel tanítványa, az iskolából kiveri a magyar

¹⁾ „Eine christliche Comediam.“

²⁾ „Tragedia Eurip. Ungrisch, VI. exemplar. d(enár) 59. (Kemény Lajos: Egy XVI. századbeli könyvkereskedő raktára. Magyar Könyvszeintle: 1887. évf. 136. l. és 1895. évf. 313. l.)

³⁾ U o. 1887. évf. 137 l., 1895. évf. 314. l.

diákokat, mi miatt az iskola „pusztán áll.”¹⁾ 1557-ben az iskola élére magyar származású tanító, Csabai Mátyás kerül, kiől tudjuk, hogy a németet nem bírta tökéletesen, s ki alatt a kassai iskola ismét nagy hírre emelkedett.²⁾

A XVI. század második felében ismét a német elem jut tulsúlyra s a protestánsok másik vallásfelekezetének, a reformátusnak, a németiséget képviselő s Kassán meggyökerezett lutheránus társfelekezettel folytatott száz éves küzdelmébe kerül, hogy végre 1650-ben megnyerhesse a szabad vallásgyakorlatot s iskolát létesíthessen.³⁾ A reformátusok iskolai színjátékáról Kassán tehát csak a XVII. század második felében beszélhetünk.

Több jeles írónknak az a nézete,⁴⁾ hogy éppen akkor, midőn hazánkban az első magyar drámai kísérletek megszületnek, a látványosságok ellen állást foglaló 1562-ik évi debreceni hitvallás vágta be az útját a reformátusok iskolai színjátékainak; de csak egy időre. Mert hogy ismét feléledtek, erre Kassáról is tudunk felhozni bizonyítékot.

Itt a mézszáros-utcai református iskola 1667-ben nagy előkészületeket tesz a szeptemberi vizsgálatokkal kapcsolatban e hó 23-án a tanulók által előadandó „comediabeli actusokra.”⁵⁾ Még a szomszédos megyékből is meghívja patronusait ez alkalomra. Egyik hívogató levele, melyet Gömörvármegyének küldött, így hangzik:

„Illustrissimi Magnifici et Generosi Domini Domini fautores nobis observandissimi!

Hogy Isten a Nagyságtok s Kegyelmetek virágzó életét jó szerencsésen áldja, szívünk szerint kívánjuk Amen!

¹⁾ Frankl V. i. m. 104. l. *Kemény*: Az iskolaügy Kassán. (Tört. Közl. I. évf. 83. l.)

²⁾ U. o.

³⁾ Révész Kálmán i. m.

⁴⁾ Szilády Áron: Régi Magyar Költők Tára. V. k. 337—338. l. — Bayer József: A magyar drámairodalom története. I. k. 35. l. — *Ferenczi Zoltán*: A kolozsvári színészet és színház története Kolozsvár, 1897. 20. l. — *Pintér Jenő*: i. m. 120. és 121. l.

⁵⁾ Történelmi Tár. 1890. évf. 200. l. — Irodalomtörténeti Közlemények, 1910. (XX.) évf. 323. l.

Nagyságos Nemzetes Uraink! Mivel minden jól rendeltetett scholákban, hogy mind a tanítóknak tanítások körül való forgolódások kitessek, mind pedig a tanulóknak elméjek s serénységek megpróbáltassék, esztendőben kétszer examenek szoktak lenni; ehez képest ezen ujonnan plántáltatott seminariomotokat is Isten szép számos ékeselméjű ifjakkal megáldván s felékesítvén, mi is minden dolgainkat s forgolódásainkat az híres sárospataki scholához igyekeztünk conformálni.

Ime azért az 1667. esztendőbeli examenünknek másodikja is elközelget, melyet egy *comediabeli actusocskának* játékával együtt patronus urainknak jó tetszésekből rendeltünk ad diem 22. et 23. praesentis.

Nagyságtokat s Kegyelmeteket azért szeretettel kérjük, mint becsületes patronusainkat ad diem praefatam 22. et 23. ne neheztelje examenünkön comparealni és kívánatos praesentiajával bennünket condecorálni.

Mely Nagyságtok s Kegyelmetek Istenes indulatjáért mi is mindenkori kész alázatos szolgálatunkat egész scholájául ajánljuk. Istennek oltalmába ajánlva Nagyságtokat Kegyelmeteket, Nagyságtoknak s Kegyelmeteknek alázatos szolgálai a kassai helvetika scholának tanító mesterei. Felvinczi Sándor, Lisznyai Pál, Almási Péter. Cassoviae, anno 1667. die 9. Septembris¹⁾

Az érdeklődés oly nagy volt, hogy Czeglédi István prédikátornak a kassai reformátusok nevében arra kellett kérnie a városi tanácsot, engedné meg a „theatrum”-nak az iskolán kívül, az utcán való felállítását s az utcának az előadás tartamára való elrekesztését, mert az összegyűlemlő sokaság bent el nem fér. A tanács csak az utca teljes elzárása ellen emelt kifogást; egyebekben azonban egy napra megadta az engedélyt. Az előadás tehát az utcán rögtönzött színpadon, azon a tájon, ahol ma a Mészáros-utcának a régi református iskola helyén épült 26. számú háza áll, nagy közönség jelenlétében ment végbe. Maga a városi tanács,

¹⁾ Sárospataki Füzetek. 1862. évf. 635—636. 1.

mely szintén hivatalos volt, nem jelent meg. Távolmaradását azzal mentette ki, hogy ülése éppen a vizsgálatok napjára esik.¹⁾ Az okot azonban a lutheránus magistratusnak a reformátusok iránt érzett hidegségében kell inkább keresnünk.

A kassai reformátusokat az elhatározásra, hogy iskolájukba a színjátékokat bevigyék, azok a sikereit serkentették, melyeket a Kassán csak az imént állandóan letelepedett jezsuiták ezekkel a maguk iskolájában értek. Nem minden ok nélkül jegyzik meg róluk a jezsuiták, hogy őket „majmolni akarják s ők is iskolai komédiákat adnak, de — fűzik még hozzá — izetlenül; vitatkozásokkal próbálkoznak, de méltóság és kellem nélkül, melyekre meghivatni valóságos vezeklés számba megy.”²⁾

És nem rontja le, sőt erősíti a föltevést, hogy e téren a jezsuitákat utánozták, a főttebbi meghívónak az a kitétele, hogy a kassai iskola „minden dolgait s forgolódásait az híres sárospataki scholához igyekezett conformálni;” mert tudjuk, hogy a kálvinisták Sárospatakon is a jezsuiták után indulva vették fel újból az iskolai színjátékokat. Itt a jezsuiták részéről 1663-ban kezdődnek meg a tanulók színi előadásai, melyekre a kálvinisták is szívesen eljártak, és már 1666-ban azt olvassuk, hogy ők is tartanak comédiát iskolájukban.³⁾ Midőn tehát reá egy évre a sárospataki református iskola példájára a kassai is berendezkedik iskolai színjátékokra, ezt kétségtelenül azért teszi, mert itt is ugyanolyan okok állanak fenn erre, mint Sárospatakon. Kassán is a jezsuiták ekkor már javában, több mint egy évtized óta, folytatják az iskolai színi előadásokat s a nagy hatás láttára, melyet ők ezekkel e helyen is el tudtak érni, ellensúlyozásul

¹⁾ Irodalomtört. Közl. 1910 (XX.) évf. 323. l.

²⁾ „Sie wollen uns nachäffen, und richten auch Schulkomödien her, aber ohne Salz, sie versuchen sich in Disputationen, aber ohne Würde und Grazie, zu welchen eingeladen zu werden eine wahre Bussübung ist“. — (Dr. Krones Ferencz: Zur Geschichte des Jesuitenordens in Ungarn. 1645—1671. Wien, 1893. 56—57. l.)

³⁾ Bayer: A magyar drámaírók tört. I. k. 49. l.

— tanulva a sárospatakiaktól — a kassai reformátusok is megragadják ezt az eszközt.

A protestánsoknál sokkal rendszeresebben és kitartóbban művelték a *jezsuiták* az iskolai színjátékokat. Náluk ezek az elméleti és gyakorlati oktatás, legfőképpen pedig a latin nyelv gyakorlásának és a vallásos érzelmek erősítésének fontos eszközei voltak. Utánuk indultak azután e téren a pálosok, piaristák és minoriták is. Oly szorosan forrt össze az iskolai dráma ezek tevékenységével, hogy Párizs—Pápay szótára a tragédiát így magyarázza: „fabula, avagy *szerzetes* játék főszemélyek dolgaikról, melynek nagy friss a kezdete, de vége szomorú és rettenetes“.

A jezsuita rend 1601-ben tartott első ízben színi előadást Magyarországon s már kezdetben is nagy sikereket ért el. Ettől fogva azután ahol csak letelepedett, az iskolai színjátékok előadását is megkezdte.¹⁾

Kassán többszöri kísérletek után 1654-ben vert gyökeret a rend. Iskolái már ez évben megteltek tanuló ifjúsággal s ezt nyomon követte azokban a színjáték is. Arról értesülünk ugyanis, hogy a kassai jezsuiták ugyanekkor szent Katalin ünnepét „különbben szokatlan“ harangzugással, nagy fénnel ünnepelték meg s lelki oktatás és épületes színjátékok által a protestáns „kő-szíveket“ meglágyítani igyekeztek. A látványosságra vágyó tömeg könnyezve nézte végig „Az ártatlan Izsák“ történetéről szóló drámát. És ez az új szindarab, meg a nagypénteki bűnbánat — jegyzi meg a tudósítás — némelyeket csakugyan magukba térített.²⁾

A kassai jezsuiták XVII. századbeli és a XVIII. század első évtizedeire eső évkönyveinek híján, melyeket ők iskolájukról mint később, úgy bizonyára ekkor is szorgalmasan vezettek, nem nyújthatunk részletesebb képet ez időben előadott iskolai színjátékaikról. De tudva azt, hogy ezek többi iskoláikban állandó gyakorlatban voltak és ismerve az egyön-

¹⁾ Bayer i. m. I. k. 51 l. — Pintér i. m. II. k. 299. l. — Ferenczi Z.: A kolozsvári színészet tört. 38 és köv. l. — Krones F.: Zur Geschichte des Jesuitenordens in Ungarn. 37. és köv. l.

²⁾ Krones i. m. 54–55 l.

tetőséget, mely a jezsuiták működését jellemzi, teljes bizonyossággal mondhatjuk, hogy ama néhány év leszámításával, amikor a Thököly-, majd a Rákóczi-mozgalmak idején Kassát el kellett hagyniok, itt is tartottak évről-évre színelőadásokat. Erre — egyes ismert eseteken kívül — szinte kézzelfogható bizonyíték az is, hogy 1735-től kezdve, amikortól fogva t. i. a kassai jezsuiták évkönyvei¹⁾ előttünk megszólalnak, a rendnek 1773-ban történt feloszlatásáig alig van olyan esztendő, melyben a tanulóknak legalább egy, de legtöbbször két-három, sőt néha négy színelőadásáról is ne esnék szó.²⁾

Az előadásokat bizonyos alkalmakhoz fűzték. Legmegfelelőbbnek kínálkozott az első és második félévi vizsgálatok, az iskolai és egyházi ünnepek, vagy a farsang ideje.³⁾ Akadtak rendkívüli alkalmak is, mint — teszem — egyházi és világi kiválóságok érkezése, vagy átutazása. Midőn 1676-ban Strassoldo generális Kassára jött, a jezsuiták iskolai ifjúsága előkelő polgári és katonai személyiségek jelenlétében színlátékokat mutatott be tiszteletére.⁴⁾ Hasonló alkalmuk nyílt erre 1765-ben is, midőn ez év május 25-én gróf Eszterházy Károly egri püspök bérmálás végett Kassát felkereste s az itteni hatóságok és polgárság részéről is ünnepélyes fogadtatásban részesülvén, egész június harmadikáig a városban időzött.⁵⁾ A jezsuiták május 30-án tiszteletére egy, valószínűleg külön ez alkalomra írt és betanított darabot játszottak el akadémiájuk ifjúsága által. Ennek címét és tárgyát is úgy válasz-

¹⁾ *Annuae Universitatis Cassoviensis.*

²⁾ *Dr. Farkas Róbert: A kassai kath. főgymnasium története 1657—1895. Kassán, 1895. 169—172.*

³⁾ *Farkas i. m. 168—169. l. — Bayer J.: A nemzeti játékszín tört. I. k. 36 l. — Dr. Váli Béla: A magyar színészet története Budapest, 1887. 22. l.*

⁴⁾ „in Academico Societatis Jesu Collegio cum nonnullis Proceribus et Nobilibus, cum quaesturae consiliariis et militiae praefectis acceptus frugalibus epulis et a scholastica juventute *ludis theatralibus* recreatus salutatusque est.“ (*Krones Ferencz: Zur Geschichte Ungarns 1671—1683*). Wien, 1893. 87. l. 2. jegyzet.)

⁵⁾ *Prothocollum Sessionum Magistratuum Annii 1765, die 23. mensis Maji.* (Kassa város levéltára.)

tották meg, hogy a püspök személyével közelebbi vonatkozásban álljon. Címe: „Imre és Konrád Esztoráz.“ Tártyát az Eszterházyak családi krónikájából meríti. A főszereplők mind előkelő családok fiai. Egyik érdekessége e szindarabnak, hogy benne találkozunk először Bánkban szerepével.¹⁾

A paedagogiai és vallási cél mellett arra is szult helyezett a rend, hogy a szini előadások a közönségre is hatással legyenek s ezt megelégedésére szórakoztassák.

Voltak értékes diszletei, ruhátára, jelmezei, egyszóval a látványosságok fényéhez szükséges mindennemű kellékekkel rendelkezett. Mindezt lehetővé tették egyes nagy urak, patronusok, e célra tett adományai. A zene és táncz is belevonatott az előadásokba.²⁾ S míg a XVI. században valószínűleg még csak a fölékesített és színházzá rögtönzött tanulóteremben, az auditorium academicum-ban, folytak a kassai jezsuita iskolában a szini előadások, addig a XVIII. században, bizonyára 1732-től kezdve, amikor az intézeti épületet ugyyszólván alapjából ujra építették,³⁾ külön e célra be-

1) „Imre és Konrád Esztoráz. Szomorú szabású vig kimenetelű játék, melyet Méltóságos Kegyelmes Galanthai Gróf Eszterházy Károly ur, Fraknó várának örökös ura, Istennek, Apostoli Római Széknek kegyelméből Egri Püspök kegyelmes úrunk, Tsászár és Apostoli Koronás Király Asszonyunknak valóságos titkos belső Tanácsossza, Nemes Helyes és Külső-Szolnok törvényesen össze-költ Vármegyéknek Örökös Fő-Ispánnya. Méltóságos Úr Ő Excellentiája etc. etc. etc. tiszteletére játszott a Jezus Társasága gondviselése alatt nevedő s tanuló Nagyságos, Nemes, Nemzetes Academiai Ifjuság Kassán. Ezerhét százhatvanötödik Esztendőben Pünkösöd havának Harminczadik Napján. (I. H. S.) Kinyomtatott az Academiai betökkel.

A játékban fenforgó személyek: Esztoráz Imre, — Jabrovi Jabrovitzky András; Lelesz, Imrénék hív baráttya, — Semsei Semsey József; Esztoráz Konrád — Kéri Kéry János; *Bánkban*, Konrádnak hív baráttya — Nagy-Iváni Fekete István. A játék előtt való üdvözlő személyek: Vásáros-Naményi Eötvös Gábor, M(éltóságos) B(áró) Vécsei Vécsey Ferentz, M. B. Vécsei Vécsey Ignátz, M. B. Nagy-Szalatnyai Fischer István, Palásti Palásti Ignátz. A játékot példázó s befejező tánczósok: Draubenbergi Spreitzer Lajos, Czvik Antal. Görögi Farkas Samu. (*Bayer*: A magyar drámaírod. tört. I. k. 54. I. és II. k. 401—404. I.)

²⁾ *Bayer*: A magyar drámaírod. tört. I. k. 52 I. *Farkas* i. m. 169. I.

³⁾ *Farkas* i. m. 78. I.

rendezett termekben már két állandó színpad állott rendelkezésre: egy nagyobb és egy kisebb.¹⁾ A nagyobb színház az emelet azon részén feküdt, mely később a földszinten fölállított Landerer-féle nyomda-műhelylyel szomszédos boltozat fölé esett.²⁾ Ünnepelesebb alkalmakkor ebben játszottak; míg a kisebb színházat csak az évközi házi előadásokra, vagy próbákra vették igénybe.³⁾

A kassai jezsuiták évente többnyire két-három előadást rendeztek, nemcsak azért, hogy a közönséget minél szorosabban magukhoz láncolják, hanem hogy azokban iskolájuk minél több osztálya részesedhessék. Ezért a tanárok úgy osztották be az évi színjátékok rendjét, hogy például az egyik darabot a retorikai osztály tanulói, a másikat a syntaxisták, ismét mást a grammatisták adták elő és mást játszottak a principisták és parvisták, vagyis infimisták is; máskor meg a syntaxisták és grammatisták együttesen szerepeltek stb.⁴⁾

Magától értetődik, hogy e kiváló pompával és nagy gonddal elrendezett iskolai színjátékok nagy és előkelő közönséget vonzottak az előadás színhelyére. A hallgatóság soraiiban nem ritkán látunk magasrangu vendégeket, egyházi és világi főurakat egyaránt, kivált ha ez utóbbiak fiai az iskola növendékei voltak.⁵⁾ 1707 december 8-ának délutánján maga II. Rákóczi Ferencz is elment a jezsuiták kassai kollégiumába „comédiára”, mely alkalommal a „Régi Mátyás király dicső cselekedetei”-ről szóló darabot adták elő. Mennyire tetszett az előadás a fejedelemnek, kiben ekkor bizonyára felelevenedtek a neuhausi jezsuita kolostorban töltött idejének gyermekkori emlékei, — megítélhető abból, hogy „tovább három óránál ott mulatott Ő felsége.”⁶⁾ II. Rákóczi Ferenc különben

1) Prothocollum Sessionum Magistratualium Anni 1783. fol. 361—362. — Tanácsi iratok: 1781, Nr. 749. (Kassa város levéltára)

2) . . . „praeter ampliús laboratorium, eidemque contiguum spatiosorem fornícem infra Theatrum situm” . . . (Kassa v. lev. Proth. A. 1784. f. 126.)

3) Magyar Könyvszemle, 1883. évf., 312. l.

4) Farkas i. m. 169—172. l.

5) U. o. 169. és köv. l.

6) Beniczky Gáspár naplója. (Thaly Kálmán: Rákóczi-Tár II. k. 81. l.)

másutt is szívesen ellátogatott az iskolai színi előadásokra. 1705-ben Kolozsvárott csak közbejött elfoglaltságai akadályozták meg abban, hogy a jezsuitáknál tartott komédiára elmenjen.¹⁾ 1709. aug. 5-én pedig, midőn Sárospatakon tartózkodott, a következő megjegyzést olvassuk róla: „délután penig a semináriumban Comediára ment Ő felsége.”²⁾ — Balassa Pál grófról is tudjuk, hogy nemcsak Kassára, hanem a felvidék más városaiba is többször ellátogatott a jezsuita iskolák színi előadásaira s ezekre évenként sokat áldozott. Keresztszegi Csáky Antal gróf pedig, Abauj vármegyének akkori főispánja, a színészetnek — mint majd másutt látni fogjuk — különben is nagy barátja, 1763-ban a kassai jezsuita iskolának az „Artaxerxes perzsa király” című darabban szerepelt principistái és parvistái (I. és II. osztály) közül az ügyesebbeket gazdagon meg is jutalmazta.³⁾

A rend kassai intézetében színrehozott s általunk ismert darabok tárgya a bibliából, a világ- és hazai történelemből, a vértanúk, hittérítők életéből, küzdelmeiből van véve, vagy elvont igazságokat, erkölcsi eszméket mutat be drámai alakban.

Nyelvük általában latin. Csak a XVIII. század második felében jelennek meg a magyar nyelvű jezsuita drámák. Kassán — tudomásunk szerint — 1757-ben játszottak a jezsuiták iskolájában először, még pedig közkívánatra magyarul, amikor is a „Sz. Pál Agrippa előtt” c. darab került színre.⁴⁾ Ettől fogva egyre sűrűbben szerepelnek a magyar nyelvű darabok iskolai színjátékaik műsorán.

Az előadásokhoz szükséges anyag tekintetében ritkán szorítkoztak klasszikus színművekre, mert a rend tagjai maguk is szorgalmas írói voltak az iskolai drámáknak. A kassaiak közül *Kunits Ferenc*⁵⁾ tűnik ki e téren, kinek 1753-ban

¹⁾ Századok, 1889. évf. 101. l.

²⁾ Rákóczi Tár, II. k. 210. l.

³⁾ *Farkas* i. m. 168. és 171. l.

⁴⁾ U. o. 170 l.

⁵⁾ Szül. 1697., megh. 1763. A bölcsészett, majd a theologia tanára. (*Farkas* i. m. 192 l.)

Kassán magyar nyelven megjelent „Sedecias” c.¹⁾ szomorú-játéka igen népszerűvé vált. E szindarabot Granelli olasz eredetijéből Pamer jezsuita fordította latinra²⁾ s Kunits ebből ültette át magyar nyelvre. Kassán, a Jézus-Társaság collegiumi nyomdájában jelentek meg 1767-ben *Illei* János jezsuita Kolozsvárott szerzett művei: „Salamon király, László foglya”, „Ptolemeus” és a Metastasióból fordított „Titus”.³⁾ Itt nyomattak ugyancsak 1767-ben egy másik jezsuita atya, *Kereskényi* Ádám, magyar nyelvű iskolai dráma-fordításai is, u. m. Friz András „Cyrus”-a és Porée „Mauritius császár”-ja.⁴⁾ Az „Imre és Konrád Esztoráz” c. darab, melyet a kassai jezsuiták Eszterházy Károly gróf, egri püspök, tiszteletére 1765-ben előadtak, szintén idevaló jezsuita műve lehetett. — Ugyanitt említjük meg azt a két kötetes, 36 iskolai drámát magában foglaló gyűjteményt,⁵⁾ mely hasonlóképen kassai jezsuita, Bartakovich József, szorgalmát dicséri A „Moyses” és a „Simeon Machabaeus” c. darabok az ő eredeti alkotásai.⁶⁾

A kassai jezsuita iskolában lefolyt színjátékokról több irányban világosabb képet alkothat az olvasó, ha az 1735-től fogva már nagyobb számban ismerteket chronologicus sorrendben itt bemutatjuk:

1735-ben a legfelső és középső grammatikai osztályok a „Magnus Birgerii Svecorum Regis filius, a spectatore miris encomiis dilaudatus” című darabot játszották; a legalsó grammatikusok pedig a „Petrus Martinez in puteum delapsus, ac ope B. V. illaesus servatus” címűt.

1736. A syntaxisták és grammatisták Mithridatest és Pontius adják elő; míg a principisták és parvisták darabja:

¹⁾ „Sedecias Keserves Játék: Melyet Magyar Nyelven szerzett *Kunits* Ferentz, Jesus Társaságának szerzetes papja. Kassán, Nyomtatott az Akadémiai betűkkel 1753-dik Esztendőben.” (Kassai Rákóczi-Muzeum könyvtára Kd. 70. jelzet.)

²⁾ Magyar Könyvszemle 1883. évf. 334. l.

³⁾ U. o. 1883. évf. 317. l.

⁴⁾ U. o. 1884. évf. 52. és 332. l.

⁵⁾ Eredetije a Nemzeti Muzeum kézirtatárában.

⁶⁾ Magyar Könyvszemle: 1883. évf. 315 l. — *Szinyei* József: Magyar írók élete és munkái. I. k. 619—620. l.

A tehetetlen és makacs haragot a nemesis diadalmasan meg-boszulja.

1740. A felső grammatikusok: Zrinyi Miklós Szigetvárnál.

1742. Nicomedes.

1751. A felső grammatikai osztályok: Heli fiai. A principisták és parvisták: Ioas, Juda királya.

1754. Az év végén tartott ünnepély alkalmával a rhetorikai osztály: Stilicho. A syntaxisták: Menalippa és Charito. A grammatisták: Az életétől és trónjától megfosztott Smerdis. Az infimisták: Romulus és Remus.

1756. A középső grammatikai osztály az év végén: Hannibal. A felső grammatikusok: Childerik frank király.

1757. A syntaxisták: Alpinus, néhai skót király fia. A középső grammatikusok: Idomaeneus krétai király. A parvisták és principisták ez évben két darabot is bemutatnak: 1. A római köztársaságról; 2. Judaea királyairól. Közkívánatra *magyarul* színre került a „Sz. Pál Agrippa előtt“ c. darab is.

1759. A syntaxisták az év végén: Qu. Fabius követése. A grammatisták: Althemenes, ki nehogy — a jósdá jövendölése szerint — megölje atyját, Krétából önként eltávozik. A principisták és parvisták: Pythia és Damo.

1760. „Válogatott ifjak“ *magyar nyelven*: Sedekias, kit Nabukodonozor szemévilágától megfosztott. A syntaxisták: Otho római császár. A grammatikusok: A római császárok („pro materia tentaminis“.) A infimisták: Arnulz itáliai ifju története.

1761. A felső grammatikai osztály *magyarul*: Az idegen földre költöző tékozló fiú. Az infimisták: Cyrus gyermekora.

1762. A syntaxisták: III. Ferdinánd spanyol király győzelme a mórok fölött, a sz. Mária segítségével. Az alsóbb osztályok május 6-án: Habis.

1763. A középső grammatikai osztály a szokásos két színi előadáson kívül harmadikat is játszott: Julius¹⁾ Martyrt. A principisták és parvisták: Artaxerxes perzsa király.

¹⁾ Farkasnál (171. l.) hibásan: „Kilius“. V. ö. Bayer: A magy. drámairod. tört. II. k. 392. l.

1764. A farsang utolsó napjain magyar nyelven „A szülők és gyermekek kötelességeit” jelképező előadás volt. A felső grammatikai osztály az év végén: Bölcs Leo görög császár. A középső grammatikai osztály: Gyula erdélyi vajda története. Az infimisták: Josafát indiai királyfi megtérése.

1765. A syntaxisták: Amasias, Juda királyának legyőzetése Joa, Israel királyától. Az egri püspök tiszteletére ez évben előadatott *magyarul*: Imre és Konrád Esztoráz

1766. A syntaxisták: Az aegyptomi József és testvérei. A grammatikai osztály: Ischirion és Hyacinthus, Clodoaldán király fiai. Az infimisták Terentius egy dialogusát mutatták be.

1767. A syntaxisták: Konrád és Frigyes. A grammatisták: Archigallus és Heliodorus. A parvisták az év végén: Damon és Pythia.

1768. A syntaxisták: A világ kívánságáról lemondó Lothár király. A középső grammatisták: A török fogságból kiszabadított Gerard. Az infimisták szintén adtak elő egy darabot.

1769. A középső grammatikusok: Alfons, Tariffa város praetora. A parvisták: Antigonus és fia Demetrius.

Végül 1770-ben a syntaxisták „A hős Battyányi Farkas, Temes védőjének halála” c. tragédiában, az infimisták pedig „Kázmér lemondása a trónról” c. darabban szerepelnek.¹⁾

A jezsuita rend 1773-ban történt feloszlatása Kassára nézve az iskolai színjátékok napjának a letűnését jelentette. Hosszu élet után, anélkül, hogy hanyatlásnak indultak volna, sőt inkább éppen akkor veszítették el buzgó ápolóikat, midőn magyar nyelvű daraboknak két évtized óta szokássá vált bevonásával a jezsuita színpad fokozatosan a megmagyarosodás felé közeledett.

Ezután kassai vonatkozásban csak egyetlenegyszer, 1776-ban, fordul elő olyan adat, mely iskolai színdarabra

¹⁾ Farkas I. m. 169—177. l. — Bayer: A m. drámairol. tört. 389., 392., 393. l. — Magyar Könyvszemle 1883. évf. 330. l. és 1884. évf. 49. és 50. l.

emlékeztet. Egy drámai műről van szó, mely Sauberer András jászói apát második új miséjének jubileumára készült és Kassán ki is nyomtatott.¹⁾ Szerzője valószínűleg Csák Gellért, premontrei kanonok, 1757-től jászói plébános, volt. Sejtelmünket megerősíteni látszik egyrészt az a körülmény, hogy mint a bölcsészett hallgatója annak idején a jezsuiták növendéke volt; másrészt, hogy ugyanez alkalomra mondott prédikációja egyidejűleg ugyancsak megjelent nyomtatásban Kassán.²⁾

Vajjon egyáltalában előadták-e ezt a darabot s ha igen, hol, melyik iskolában, vagy talán iskolán kívül, — nem tudjuk. Ha csakugyan színre került, föltehető, hogy a jászói iskolai növendékek játszották el.

Az iskolai színjátékok a virágzásuk idejében élt nemzedék igényeit teljesen kielégítették. Az akkori társadalom izlésével, erkölcsi felfogásával és gondolkodásmódjával összhangban állottak. Mily kedveltek voltak, bizonyossága ennek, hogy csaknem minden egyes előadás alkalmával megtelt a nézőtér szórakozni vágyó közönséggel. Nem lettek ugyan világi színészetünk szülőanyjává, de tagadhatatlan érdemük, hogy fölkellették és ébrentartották az érdeklődést a színészet iránt. És habár Kassán ezzel az itt nemsokára befészkelődött és kevés megszakitással majdnem fél évszázadon át diadalmaskodó német műzsának váltak hasznára, az ország középpontjában és Erdélyben a XVIII. század kilencvenes éveiben feléledt magyar színészetnek tettek vele szolgálatot.

(Folyt. köv.)

Dr. Czobor Alfréd.

¹⁾ „*Drama Illustrissimo Reverendissimo Domino Domino Andreae Sauberer . . . Ecclesiae de Jaszow etc. Abbati, sacerdoti jubilo sacratum. Cassoviae. 1776.*” (Magyar Könyvszemle: 1883. évf. 329. 1.)

²⁾ „Főtisztelendő Sauberer András jubiláris papnak második új miséje alkalmatosságával történt 1776. örvendetes jubileumos praedikáció. Kassa.” (Színnyel József: Magyar Írók. II. k. 133. 1.)

Abauj-Tornavármegye története.

1527—1648.

5.

A Kassa város földesuri hatósága alatt levő Forró törvényei bepillantást engednek a községi életbe. Az alább közölt törvényeket a 17-ik század elején szerkesztették újból, de a falu bírása, midőn azokat jóváhagyás végett földesuruknak, Kassa városának benyújtotta, hivatkozik, hogy velők a Serédyek idejében, tehát félszázaddal előbb már éltek. Sőt valószínű, hogy azok részben a középkorba nyulnak vissza. Így szólanak:

Leges Forraini.¹⁾

1. Mi forraiak, a kiknek törvényt kimondottunk, tehát denár 1, egy pénzt kellett adni, ha nyerő; aki pedig azt meg nem adta az nap, az ki nyerő, tehát den. 12, tizenkét pénzt vehetett a bíró rajta.

2. Akinek pedig törvényt mondottunk s harmad estén napig be nem hozta a választ uraságtoktól²⁾ tehát vessző³⁾ volt pere; sőt ha azután akarta keresni, tehát fl. 1, egy forinton maradt érette.

3. Aki pedig szántóföldből embert tiltott, tehát harmadnapra törvényének kellett lenni; törvénytelen uraságokat senkinek nem szabad volt busítani; mert a ki törvénytelen felment, tehát fl. 1, egy forinton maradt.

4. Hogyha pedig szántóföld mérni kihívták is a bírót, ott is mindakét személy den. 40, negyven—negyven pénzzel tartozott. Amelyik pedig a másik földét elszántotta, hogy nagyobb volt az övé, tehát az két girán maradt.

5. Amely szántóföldet pedig, amely buzának való volt, szent Jakab napig meg nem szántott, tehát ha a bírótól

¹⁾ Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle. 1901. évf. 415. l.

²⁾ T. i. Kassa város tanácsa, mint földesur.

³⁾ Veszve.

megkövették, szent Jakab nap után szabad volt megszántani buzatermésre, de tavasznak nem volt szabad.

6. Ha szőlőt mérni a bíró kiment, tehát akik mérették, mind a két személy den. 40, negyven—negyven pénzzel tartozott a bírónak

7. Ha pedig szent Gergely pápa napig nem tiltotta szőlő-örökségből, abban az esztendőben nem kereshette.

8. Ha örökséget vett egyik a másiktól, aki vette, minden forintra egy-egy icze bort adott; a tudománypohárban egy pint bort adott; akkor azt úgy mutatta fel a bíró mindenek láttára, hogyha esztendő s három napig nem ellenzi, pénzét le nem teszi, tehát elmarad tőle.

9. Ha pedig örök levelet irt a mester,¹⁾ tehát den. 12, tizenkét pénz járt a mesternek tőle; a bírónak pedig a falu pecsétitől den. 4, négy pénz. Ha pedig a *falú könyvében* beiratta ugyanazon ember, tehát a mesternek azért den. 6, hat pénzzel tartozott. Ha pedig az ember azt ujonnan megkerestette a falu könyvében, tehát den. 2, két pénzért a mesternek meg kellett keresni.

10. Ha örökségből akart tiltani vidéki embert, tehát den. 4, négy pénzért a bíró pecsétet adott neki; rá kellett a vidékinek a törvényre jönni.

11. Valaki pedig falu gyűlésében egymásnak csak hazudtat mondta is, tehát fl. 1, egy-egy forinton maradt érette.

12. Ha pedig hatalmas alá lovat kellett adni, akin a szer volt s itthon nem találtatott, tehát akit a bíró elébb itthon ért, azt elkülldhette; ha pedig el nem ment, tehát a bíró megfoghatta, fl. 1, egy forintot vett rajta.

Az 1634-ik évben a vármegye közgyűlése megerősíti Szent-András községének egy évvel előbb alkotott szabályrendeletét, amely a községnek a vármegyei hatósággal szemben némi önrendelkezési jogot enged s legtöbb pontjában a lakosság mezőgazdasági érdekeit veszi védelmébe.

A szabályrendelet ez:

Mi Szent-Andrási nemes személyek, ugymint Abaffi

¹⁾ Iskolamester.

István, Korlát András, Horváth György, Gonda Mihály, Putnoky János, Horváth Mátyás, Kereky András, Korláth György, Szakaly Márton, Maxa András, Komády András, Berky Miklós, Gálvácsy István, Illyési Pál és fejenként mi szabadosok, az kik vagyunk, adjuk tudtokra mindeneknek az kiknek illik, hogy látván a mi szegény falunknak ennyi sok rendbeli fogyatkozását, erre nézve egyenlő akaratból és tetszésből végeztük magunk közül, hogy az nemesség közül is esztendőnként nemes bíró tétessék, mely dolog hogy jobb-módjával és állandó képen közöttünk véghez mehessen, tettünk egyenlő akaratból ilyen kötést, hogy ezt az közöttünk elrendeltetett dolgot mindvégiglen való véghezvitelig valaki közülünk felbomolhatatlanképen meg nem állaná és valami részében megháborítaná, tehát ezen közöttünk levő nemes bíró esküdtivel egyetemben mind annyiszor, valamennyiszor az azt meg nem álló nemes ember felbontani akarván, meg nem állaná, mindenkor tizenkét forintot vehessen rajta és az az nemes ember azt az rajta megveendő birságot se az nemes vármegyére, se másüvé azon megírt tizenkét forintig ne vihesse, ez felől megírt mód szerint. Melynek nagyobb bizonyosságára es nagyobb erősségnek okáért adtunk egymásnak magunkról ilyen reversálist pecsétünk és kezünk írása alatt. Datum in Zent-András, die quinta Maii anno millesimo sexcentesimo trigesimo tertio.

Primo. Az nemes bírónak oly hatalmat adtunk, hogy az méltó bűnért akármelyikünket is megbüntethessen tizenkét forintig. 2. Az bíró, ha kívántatik valami oly dologra, maga idézzen. 3. Az törvény nap hétfő nap legyen. 4. Ha az bíró valakit megbirságot, elsőben tartozzék kérni tőle, ha ugyan meg nem akarná adni, úgy vegye zálogát. 5. Az paraszt bíró minden közönséges jóban az nemes bírótól függjön. 6. Tizenkét forint erő dologért ne legyen szabad az nemes vármegyét busítani. 7. Isten tisztességére való dologban, predikátor fizetésére, mester fizetésére, egyház építésére és ehez hasonló dolgok felől megbüntethessen bennünket. 8. Hidra, pap házára, mester házára tartozzék minden ember elmenni. 9. Egyházfiut, kerülőket akkor választanak, mikor

birót választanak az előtti rendtartásunk szerint. 10. Az kerülők tartozzanak mind buzákat, vetéseket szorgalmasan megkerülni. 11. Az kinek marháját az kerülők be hajtják, ne legyen szabad erővel kivenni kezéből. 12. Az vármegyére rendre járjon közülünk egy-egy személy. 13. A lélekmondó megbüntetődjék. 14. Szőlőgyepűt, rétfogást, buzalábját, kenderföld gyepűt, dinnyeföld gyepűt, káposztakert gyepűt az ki be nem fog, megbüntetődjék. 15. Aratáskor senkinek ne legyen szabad hordani, hanem közönséges végezésből. 16. Az faluban egyenlő szapuval és itczével éljenek erős büntetés alatt. 18. Az nemes bíróság viselésének állapotját az előtti rend szerint hagytuk, hogy rendre járjon közöttünk, az ki pedig az bíróságot fel nem akarná venni, tizenkét forintot vehessünk rajta.

6.

A mezőgazdasági ipar egyik jelentékeny ága volt a sörfőzés. A mislyei prépost, Szerdahelyi, (1563.) sernevelőst tart;¹⁾ ugy szintén a jászai prépost (1569.) is;²⁾ Bárczay László nevelőse 1598-ban megszökik, miután a kezére bízott árpában 100 frt. kárt tett s mint ura írja „három nevelt sörünket elvesztette“.³⁾ Abaujvármegye 1637-ben minden sörfőzőházra vagy üstre, melyben sört főztek, egy forintot rótt ki.⁴⁾

A bányaművelést a vármegyének ércekben gazdag éjszaknyugati hegységében űzik. Ayben, más néven Hámoros György 1558-ban Jászón és Meczenzéken műveltet vasbányákat;⁵⁾ ugyanitt van (1560.) „az Draskówith uram koha“;⁶⁾ bányák és hámorokról sűrűn emlékeznek meg okirataink Meczenzék határában.⁷⁾ Hallersteini Haller András 1568-ban Telkibányán nyit bányát;⁸⁾ Kassa-Hámor 1590-ben említettik.

1) Kassa v. lt. 2446/102.

2) U. o. 2977/13.

3) U. o. 4791/53.

4) Vármegyei jk

5) Kassa v. lt. 2011/31. és 2011/47. sz.

6) U. o. 2249/11.

7) U. o. 2249/94, 4726/102., 4589., 4597.

8) U. o. lajstromozatlan.

A bányaművelés felett a *berkmester* öröködik, aki pl. Jászón 1635-ben a tanács tagja.¹⁾

A vármegye népesebb községeiben a 16-ik és 17-ik században alakulnak meg a céhek

Jászón 1556-ban Kovács Mihály puskaműves,²⁾ Lőrincz pék³⁾ a prépostság oltalma alatt üzik mesterségüket; az 1570-ik évben megalakul a bodnárok céhe,⁴⁾ 1629-ben a mészárosoké s 1637-ben a szücsöké.⁵⁾ A jászhai vargák 1598-ban panaszzolják, hogy Kassán nem csupán a vásárokon, de a sokadalmokon is gátolják őket áruik eladásában;⁶⁾ a vargák a községi esküdtek közt nagy számban vannak (1610.⁷⁾ Csiszárimesterrel 1605-ben találkozunk;⁸⁾ 1625-ben borbélylyal,⁹⁾ akinek gyógyító tudományával élnek a község lakói.

Szikszen 1562-ben csapómesterek említetnek,¹⁰⁾ a lakatoscéh szabadalma 1616-ban, a szücsöké 1639-ben kelt,¹¹⁾ a vargák céhéről 1629-ben úgy emlékeznek meg, mint amely már 135 éve fennáll.¹²⁾

Szepeiben vargák (1563,¹³⁾ csiszárok (1580,¹⁴⁾ mészáros-céh (1583,¹⁵⁾ lakatoscéh (1584,¹⁶⁾ szabócéh (1574), fazekascéh (1620), csizmadiacéh (1613), szücs-céh (1642,¹⁷⁾ említetnek. A csiszárimesterek az 1629-ik évben Kassa városa tanácsa útján

¹⁾ Kassa v. lt. 4589., 6552.

²⁾ U. o. 1786.

³⁾ U. o. 1915/101.

⁴⁾ U. o. 3015.

⁵⁾ Dr. Szádeczky Lajos: A magyarországi céhek élete. 84. lap.

⁶⁾ Kassa v. lt. 4791/71.

⁷⁾ U. o. 5398/4.

⁸⁾ U. o. 5150/6.

⁹⁾ U. o. 6113.

¹⁰⁾ U. o. 2321.

¹¹⁾ L. Szádeczky id. m. 126. lap.

¹²⁾ Kassa v. lt. 6291/26.

¹³⁾ U. o. 2446/51.

¹⁴⁾ 3589/52, 3608.

¹⁵⁾ 3737.

¹⁶⁾ 3837/123.

¹⁷⁾ Szádeczky id. m. 120. és 126. lapon és Kassa v. lt. 5540/4.

kiváltják a kassai céh szabadságát, fizetve érte 20 forintot.¹⁾

Gönczön a szabómesterek 1568-ban csak mint vásármívesek, tehát nem céhben üzik mesterségüket s kassai mestertársaik gátolják őket a szabad királyi város sokadalmain való megjelenésben.²⁾ Benedek ötvös 1573-ban, Boldizsár 1588-ban, Tamás 1617-ben³⁾ művel a községben.⁴⁾ A vargák céhe 1574-ben fennáll s „mind czéhöknél minden igazságokkal innét függnek Kassától”.⁵⁾ Szöcs Márton Krakkóba és Kassára jár vásárlás végett s 1592-ben gereznát vesz „hét aranyon és négy garason”.⁶⁾ 1599-ben kovácsmesterről,⁷⁾ 1616-ban mészároscéhről⁸⁾ van szó.

Szántó tanácsurai közt Mészáros, Ács, Szabó és Kerékjártó nevűek vannak (1572) s akkor még a vezetéknev rendszerrint kinek-kinek foglalkozása után járt ki,⁹⁾ ácsmesterek 1577-ben is felmerülnek,¹⁰⁾ kannagyártók 1591-ben.¹¹⁾ Az 1595-ik évben „Zánthón lakozó minden tisztességes mesteremberek” azzal a kéréssel fordulnak Kassa városa tanácsához, hogy mivel „az Ő felsége adománya is úgy tartja, hogy úgy éljünk a műszokásval, az mint az felső királyi városok élnek”, azért „találtuk vala meg uaságtokat egy emberünk által néminemű rendtartásoknak és műszokásoknak rendi és folyása felől.”¹²⁾

Meczenzéf bányavárosban 1577-ben szabómester,¹³⁾ 1635-ben kovácsok¹⁴⁾ említetnek. A czéhek megalakulásának éve 1639, amikor földesuruk, a jászai prépost hozzájárulása-

1) Kassa v. jegyzőkönyve.

2) Kassa v. lt. 2925/19.

3) 5782/164.

4) U. o. 3175/51. m. 4070/104.

5) 3219/68.

6) 4331/62.

7) U. o. 4843/30.

8) 5687., 5871/5., 5871/36.

9) Kassa v. titkos lvt Vineá.

10) Kassa v. lt. 3372.

11) 4268/20.

12) 4545/69.

13) 3411/31.

14) U. o. 6578.

val kieszközlik, hogy III. Ferdinánd király jóváhagyja a kovács-, bodnár-, varga, az egyesült asztalos és lakatos, továbbá a csizmadiacéh szabadalomlevelét.¹⁾ Az 1642-ik évben a kovácsmesterek megkeresik a felsőmagyarországi öt királyi várost: Kassát, Lőcsét, Bártfát, Eperjest és Kis Szebent, hogy fogadják őket is be a köztük fennálló céhszövetségbe. Kérelmük teljesült a következő feltételek mellett, hogy az érdeme-sebb legényeknek 36 denár heti bér járjon, továbbá, hogy „az egy szabados sokadalmon kívül“ a királyi városokban nem kereskedhetnek művükkel.²⁾ A szabócéh ugyanez évben negyven forinton váltja meg a kassai céhtől szabadalmait.³⁾

A városok szűkkeblősége ellen a többi meczenzéfi céh, az asztalosok, bodnárok és vargák, orvoslás végett a királyhoz fordultak s a következő évben Kassa városához III. Ferdinánd rendeletet küldött, hogy ne akadályozza őket az országos vásárokon való megjelenésben.⁴⁾

A két vármegye területén a kovácsmesterség vett különösen lendületet, ami élénk közlekedésnek volt a jele. Tornán (1579,⁵⁾ Komjátiban (1583,⁶⁾ Forrón (1619,⁷⁾ Garadnán (1631,⁸⁾ és Nagyidán⁹⁾ kovácsműhelyek voltak. Rudnokon (1579.) szabómesterrel¹⁰⁾ találkozunk.

Kedvező forgalomra vall a vám- és harmincadhelyek feles száma; ezek: Garadna (1560,¹¹⁾ Vizsoly (1562,¹²⁾ Boldogkőváralja, Alsó- és Közép-Németi (1473,¹³⁾ Szina (1582,¹⁴⁾

¹⁾ Vármegyei jegyzők és Szádeczky id. m. 101. l.

²⁾ Kassa v. lt. lajstromozatlan.

³⁾ Kassa v. lt. lajstromozatlan.

⁴⁾ Kassa v. lt. 6920. sz.

⁵⁾ U. o., 3526/57.

⁶⁾ 3772/40

⁷⁾ 5844.

⁸⁾ 6380.

⁹⁾ 6402/1.

¹⁰⁾ 3506.

¹¹⁾ 2249/105., 3526/129.

¹²⁾ 2353.

¹³⁾ 3175.

¹⁴⁾ 3715/64.

Jászó (1610;¹⁾) míg Szikszón (1569,²⁾) Szepsiben, Rozgonyban és Jászón fiókharmcadok vannak.

Jóllehet az ország egyes, tekintélyesebb számu lakossággal bíró városai vámmentességben részesültek, a kereskedelem érdekében az 1625. évi 34. t.-c. a boldogkői és vizsolyi vámot megszüntette, az 1635. évi 30. t.-c. pedig a Szepsiben, Rozgonyban és Jászón fennálló harmincadhivatalokat. A boldogkői vám 1637-ben azonban feléledt.³⁾

A közlekedésnek fontos eszköze volt a Hernádon átvezető vámos-németi hid, melyet az 1615-ik évi árvíz megbontván, Abaujvármegye felhívta Kassa városát, hogy a hid megépítéséhez járuljon hozzá, szüksége lévén a hidra a kassai kereskedőknek és szőlőbirtokosoknak.⁴⁾

Nevezetesebb vásárok estek meg Szikszón (1530,⁵⁾) Szántón (1530.⁶⁾) mely sz. Miklós napjára esett s melyet a kassai szücsök, szijártók, fazekasok, süvegesek és vargák szívesen felkerestek.⁷⁾ Szepsiben (1649.) a sokadalom Margitnapra esett.⁸⁾

Abaujvármegye főispánjai 1527—1648.

1527—1542. Perényi Péter.⁹⁾

1549—1565. Perényi Gábor, tárnokmester, az ország főkapitánya, ő felsége tanácsa (consiliarius).¹⁰⁾

1570—1597. Perényi György. Meghalt 1597-ben; özvegye Thurzó Anna.¹¹⁾

¹⁾ 5398/4.

²⁾ 2977/16., 3336/33.

³⁾ 6679.

⁴⁾ 5637.

⁵⁾ 1458, 1915/47.

⁶⁾ 1498/58.

⁷⁾ 3017.

⁸⁾ 7757.

⁹⁾ 1472, 1590., 1623.

¹⁰⁾ U. o. 1730, 2095., 2301/69., 2413

¹¹⁾ U. o. 3954, 4718/66. és Várm. jegyzők

1598—1638. Perényi György.¹⁾

1638—1648. Perényi György.²⁾

Abaujármegye alispánjai.

1527—1538. Némethy (Felsew-Nemphy) Miklós.³⁾

1539. Mindszenty Bereck.⁴⁾

1540 1548. Szendy Pál.⁵⁾

1549—1553. Olchváry György.⁶⁾

1554. Mindszenty Imre.⁷⁾

1555—1557. Báthory László.⁸⁾

1558. Berenchy Benedek.⁹⁾

1559. Felsővadászi Rákóczy Mihály.¹⁰⁾

1560. Czeczey Péter.¹¹⁾

1562—1563. Mindszenty Imre.¹²⁾

1564. Ruszkai Kornis Mihály.¹³⁾

1565. Semsey János és Kornis Mihály.¹⁴⁾

1567—1568. Saczai Semsey János.¹⁵⁾

1569—1570. Boczárdi Mindszenty Imre.¹⁶⁾

1571—1574. Cseby György.¹⁷⁾

1575—1578. Mindszenty Imre.¹⁸⁾

1) 5014. és várm. jegyzők.

2) Várm. jegyzők

3) Kassa v. lt. 1213/10, 1365/102. és 138. 1431, 1498/56. és 1515. sz. Szathmáry király lvt. F. XI. Nr. 733. Csoma lvt.

4) U. o.

5) Kassa v. lt.

6) U. o. lajstr.

7) U. o. 1718.

8) U. o. 1824/37 Kassa v. titk. lvt. P. Ruszka Nr. 28

9) U. o. lajstr.

10) U. o. 2150/21. 18221.

11) U. o. 2249/78

12) U. o. 2320.

13) U. o. 2471.

14) U. o. 2650.

15) 2805

16) 2977/12.

17) 3175/49.

18) 3260, 3411/32, 3471

- 1579 - 1582. Cseby György.³⁾
 1583. Mindszenty Imre.⁴⁾
 1584—1586. Monaky János.⁵⁾
 1587—1590. Golopy Gáspár.⁶⁾
 1591—1607. Pédery Lázár.⁷⁾
 1608—1610. Brebiri Melith Vid.⁸⁾
 1611—1613. Fáy István.⁹⁾
 1614. Lánczy György.
 1615. Fáy István.
 1616—1617. Bellény Zsigmond.¹⁰⁾
 1618—1622. Puthnoky Imre.¹¹⁾
 1623—1629. Szendi Fuló Miklós.
 1630—1633. Lánczy Gergely.
 1634. Lánczy Gergely és Hamvay Péter.
 1635—1640. Fuló János.
 1641. Hanyi György.
 1642. Hanyi György és helyettese, Putnoky Mihály.
 1643—1648. Hanyi György.

Abaujtonavármegyei szolgabírák.

1531. Bernát András.¹²⁾
 1542. Bölzsei Kristóf.¹³⁾
 1550. Bölzsei Mihály.¹⁴⁾
 1550. Buzinkay Máté, Bölzsey Mihály.¹⁵⁾

³⁾ U. o. 3526/16

⁴⁾ U. o. 3772/29.

⁵⁾ U. o. 3866, 3945.

⁶⁾ U. o. 4068, 4101 és Országos lvt.

⁷⁾ K. v. lt. 4717, 4761, 4988.

⁸⁾ Vármegyei jegyzőkönyvek.

⁹⁾ K. v. lt. 5455.

¹⁰⁾ U. o. 5655.

¹¹⁾ Innét kezdve vármegyei jegyzőkönyvek.

¹²⁾ Kassa v. jegyzőkönyve

¹³⁾ Kassa v. t. lt. Arany-Ida Nr. 4.

¹⁴⁾ Kassa v. jk.

¹⁵⁾ K. v. t. lvt. A. A. Liptay N. 1.

1551. Bozinkay Máté.¹⁾
1552. Bozinkay Máté és Szegedy Máté.²⁾
1555. Balajthy Péter.³⁾
1557. Alpáry Mihály.⁴⁾
1558. Csobády Miklós.⁵⁾
1559. Fáy János, Czeczey Ferenc, Olcsváry Ferencz és Balajthy Péter.⁶⁾
1561. Balajthy Péter.⁷⁾
1564. Fáy János, Czeczey Ferencz, Bölzsey Orbán és Borsvay Bálint.⁸⁾
1567. Borsvay Bálint.⁹⁾
1568. Tomory Márton.¹⁰⁾
1570. Vendéggy György, Tomory Márton, Bozinkay Tamás, Balajthy Péter.¹¹⁾
1571. Fáy János, Tomory Márton, Borsvay Bálint és Pédery Lázár.¹²⁾
1572. Bozinkay Tamás.¹³⁾
1573. Fáy János, Borsvay Bálint, Pédery Lázár és Tomory Márton.¹⁴⁾
1574. Bölzsey Orbán, Ujváry Tamás.¹⁵⁾
1575. Bölzsey Orbán, Zsujtay János, Pédery Lázár és Czeczey György.¹⁶⁾

1) Kassa város jegyzőkönyve.

2) Kassa v. jk.

3) Kassa v. t. lvt. P. Ruzska. Nr 28.

4) Kassa v. jk.

5) Kassa v. lt. lajstromozatlan

6) U. o. 2150/21, 18221.

7) U. o. 2301/21.

8) Vármegyei jegyzők.

9) K. v. lt. 2805. sz.

10) Várm. jegyzők.

11) U! o.

12) U. o.

13) K. v. lt. 3119.

14) T. o. 3175/49 és Orsz. lvt.

15) K. v. lt. 3198. sz. a.

16) Vármegyei jegyzők.

1576. Czeczey György, Pédery Lázár, Fuló Mátyás, Piry Miklós.¹⁾

1578. Piry Miklós.²⁾

1580. Czeczey György, Pédery Lázár, Fáy János, Madách Menyhért.³⁾

1584. Fáy János, Czeczey György, Pédery Lázár, Madách Menyhért.⁴⁾

1585. Fáy János, Pédery Lázár, Czeczey György, Zázffay Farkas.⁵⁾

1587. Fáy János, Pédery Lázár, Czeczey György, Olcs-vary Farkas.⁶⁾

1589. Fáy János, Czeczey György, Péderi Lázár és Zsujtay János.⁷⁾

1590. Pédery Lázár.⁸⁾

1591. Zsujtay János, Kinizsy János, Putnoky Bálint, Lánczy János.⁹⁾

1598. Bozinkay György, Vinay István, Tomory István és Zemerei Albert.¹⁰⁾

1602. Bozinkay György.¹¹⁾

1607. Pelbárh Vince, Tomory István, Komornik Ferencz, Barbély János.¹²⁾

1610. Barbély János, Pelbárh Vince, Tomory István, Komornik Ferencz.¹³⁾

1611. U. a.¹⁴⁾

1) Várm. jegyzők.

2) K. v. lt. 3473/22.

3) Várm. jegyzők.

4) U. o.

5) U. o.

6) U. o.

7) Országos lvt

8) Várm. jegyzők.

9) Várm. jegyzők.

10) K. v. lt. 4761.

11) K. v. lt. 4988.

12) Várm. jegyzők.

13) U. o.

14) U. o.

1612. Pelbárh Vince.¹⁾

1613. Pelbárh Vince, Barbély János, Komornik Ferencz, Tomory István.²⁾

1615. Olchváry György, Péderi Mátyás, Paáni Horváth Tamás, Láczy Gergely.

1616. Láczy Gergely, Péderi Mátyás, Kinizsy János, Póhalmy István.

1617. Kinizsy János, Póhalmy István, Péderi Mátyás, Kinizsy György.

1619. Kinizsy János.³⁾

1620. Kinizsy János, Péderi Mátyás, Póhalmy István, Kinizsy György.

1621. Póhalmy István, Kinizsy György, Péderi Mátyás, Olchváry György.

1622. Olchváry György, Abaffi István, Fáy János, Póhalmy István.

1623. Póhalmy István.

1624. Szentmiklóssy Tamás, Fáy János, Olchváry György, Szászfay Farkas.

1625. U. a.

1626. U. a.

1627. U. a.

1628. Olchváry György, Szentmiklóssy Tamás, Péderi Miklós, Ongay János.

1629. U. a.

1630. Szentmiklóssy Tamás, Ongay János, Péderi Miklós, Balay István.

1631. Balay István, Horváth István, Kormos Ferencz, Pelbárh György.

1632. Balay István, Pelbárh György, Kormos Ferencz, Horváth Ostorharich István.

1633. U. a.

¹⁾ K. v. lt. 5457.

²⁾ Vármegyei jegyzők.

³⁾ K. v. lt. 5871. sz.

1634. Balay István, Felsőmérrei Horváth Ostorharich István, Bozithai Kovácsy András, Makranczi Gieőri István.

1635. Olcsváry György, Gonda Mihály, Bozithai Kovácsy András, Győry István.

1636. Olcsváry György, Kovácsy András, Gonda Mihály, Tarczay György.

1637. U. a.

1638. U. a.

1639. György Benedek, Vajdai Horváth György, Marczinfalusy Péter, Putnoky János.

1640. U. a.

1641. Némethy Mátyás, Puky Péter, Bozithai Kovácsy András, Bárány László.

1642. Némethy Király Mátyás, Fáy János, Puky Péter, Bárány László.

1643. U. a.

Abaujvármegyei jegyzők.

1550—1551. Szegedy Literatus Máté.¹⁾

1555. Belsey Mihály.²⁾

1557. Keresztes János.³⁾

1558. Belsey Mihály.⁴⁾

1567—1571. Bárchy Albert.⁵⁾

1584—1589. Vásárhelyi Tamás, egyuttal Borsodvármegye jegyzője.⁶⁾

1598—1606. Győry Gergely.⁷⁾

1611—1618. Palatich János.⁸⁾

1620—1629. Láczy Gergely.⁹⁾

1) Kassa város jegyzők. Kassa v. titk. lvt. A. A. Liptay Nr. 1.

2) Kassa v. lvt. 1752. sz.

3) Kassa v. titk. lvt. S. Czikóházi N. 19.

4) K. v. lt. 1950.

5) U. o. 2805. és várm. jegyzők.

6) K. v. lt. 3837/20, 3866, 4101. és várm. jegyzők.

7) U. o. 4761. és várm. jegyzők.

8) Várm. jegyzők.

9) Várm. jegyzők.

1630—1644. Szemerey Pál, egyuttal Sárosvármegye jegyzője.¹⁾

Abaujvármegyei adószedők.²⁾

- 1573. Mandolay Péter.
- 1588. Gyulay literatus János.
- 1593. Felsőszendi Fuló Mátyás.
- 1601. Buzinkay György.³⁾
- 1606. Darholcz Pál.⁴⁾
- 1620. Czeke János.
- 1630—1634. Fáy Mihály.
- 1635. Vajdai Fransikovith Horváth György.

Abaujvármegye pénztárnokai (perceptor).⁵⁾

- 1623—1626. Komáromy György.
- 1627. Melléthei Deviny Mátyás.
- 1628. Hany György.
- 1638. Veseny István.

Abaujvármegyei országgyűlési követek.⁶⁾

- 1584. Fáy István.
- 1607. Mladossevith Péter, Melith Vid, Putnoky Imre.
- 1608. Melith Vid, Mladossevith Péter.
- 1613. Mladossevith Horváth Péter, Belleny Zsigmond.
- 1617. Wathay János, Fuló Miklós.
- 1619. Fuló Miklós, Dobronoky György.
- 1620. U. a
- 1621. Fuló Miklós, Czeke János, Fáy Ferencz, Barna István.
- 1622. Póhalmy István, Láczy Gergely.
- 1623. Tatay György, Póhalmy István.
- 1625. Girinchy István, Szemerey Pál.

¹⁾ K. v. lt. 6085/18, 6764. és várm. jegyzők.

²⁾ Várm. jegyzők.

³⁾ Kassa v. lt. 4932.

⁴⁾ 5163.

⁵⁾ Vármegyei jegyzőkönyvek.

⁶⁾ U. o.

1630. Lánczy Gergely, Fuló János.
 1633. Szemerey Pál, Fuló János.
 1634. Szemerey Pál, Hamvay Péter.
 1637. Szemerey Pál, Melléthei Barna György.
 1641. Fuló János, Szemerey Pál.
 1642. Szemerey Pál, Szentmiklóssy Pongrácz Kristóf.

Tornavármegye főispánjai.

1527. Derencsényi Miklós.¹⁾
 1560—1578 Mágóchy Gáspár, főkapitány, öfelsége tanácsa, beregi főispán.²⁾
 1587—1596. Rákóczy Zsigmond.³⁾
 1606—1609. Mágóchy Ferencz, egyuttal beregi főispán.⁴⁾
 1617. Hethesi Pethe László, ajtónálló, öfelsége tanácsa, a magyar kamara elnöke.⁵⁾
 1636. Felsővadászi gróf Rákóczy Pál, országbíró, Sáros vármegye főispánja, öfelsége tanácsa és komornyikja. Ez évben meghal. Özvegye Pethe Anna.⁶⁾

Tornai alispánok.

1571. Barakonyi János.⁷⁾
 1575. Komjáthy Gergely.⁸⁾
 1584—1585. Barakonyi Balázs.⁹⁾
 1610. Melléthey Zsigmond.¹⁰⁾
 1637. Komjáthy János.
 1647. Czege-káthai Káthai Ferencz.¹¹⁾

¹⁾ K. v. lt. Iajstromozatlan.

²⁾ K. v. lt. 2160, 2231, 3120/108, 3463, 4008/7.

³⁾ U. o. 4008/7, 4617.

⁴⁾ U. o. 5963/22, 5309, 5310.

⁵⁾ U. o. 5782/32.

⁶⁾ 6648/11.

⁷⁾ 3047

⁸⁾ U. o. 3245

⁹⁾ U. o. 3799, 3890, 3899.

¹⁰⁾ 5398/19

¹¹⁾ 7589.

*Tornai szolgabírák.*1584. Komjáthy István.¹⁾1613. Jobbágy István.²⁾*Tornavármegyei jegyzők.*1584. Pédery Péter.³⁾1644. Marusy János.⁴⁾*Várnagyok, fizetőtisztok.*1527. Keresztesy Szilveszter nagyidai várnagy.⁵⁾Lőrincz tornai várnagy,⁶⁾Némethy Miklós füzéri,⁷⁾Szőlőssy Miklós szádvári,⁸⁾1528. Czomai Móré Bálint szalánczi,⁹⁾Ibrányi Péter tornai,¹⁰⁾Keözegy János szádvári,¹¹⁾Seguyey Kristóf füzéri,¹²⁾Keresztesy Szilveszter nagyidai.¹³⁾1529—1530. Horváth Pál regéczi,¹⁴⁾Hornick Márton tornai,¹⁵⁾1535. Horvát György regéczi,¹⁶⁾

1) 3799.

2) 5540/3.

3) 3799.

4) 7125.

5) 1181. sz.

6) K. v. lt. 1213/8.

7) 1213/10.

8) 1213/21.

9) 1365/160.

10) Kassa v. lt. lajstromozatlan.

11) 1280.

12) 1365/39—98.

13) 1365/118.

14) 1435/23, 1498/57.

15) 1435/69.

16) 1612/12.

1556. Alaghy János regéczi,¹⁾
Draskovith Gáspár jásza,²⁾
1557. Jakab jászói castellanus,³⁾
Bayory Lénárd és Henyey Miklós füzéri,⁴⁾
1558. Bakochay Ferencz szalanci,⁵⁾
Kóródy Máté és András jásza fizetőtiszt (provisor),⁶⁾
Nagy Jakab jásza castellanus,⁷⁾
1559. Berényi Espán András boldogkői,⁸⁾
Kóródy Máté jásza,⁹⁾
1559—1565. Panka Péter fügedi,¹⁰⁾
1560. Darvas Gergely szádvári,¹¹⁾
1563. Farkas György jásza fizetőtiszt,¹²⁾
Szentbenedeki János füzéri fizetőtiszt,¹³⁾
1565. Alachkai Pál tornai,¹⁴⁾
Csoltay Pál regéczi fizetőtiszt,¹⁵⁾
1570. Nagy Mátyás gibárti fizetőtiszt,¹⁶⁾
Thetétleni István fizetőtiszt,¹⁷⁾
1575. Bácsmegyei Gáspár füzéri fizetőtiszt,¹⁸⁾
Jánosy János szádvári fizetőtiszt elődje Sóri Pál,
Pajor János rationista.¹⁹⁾

¹⁾ 1824/7.

²⁾ 1824/13.

³⁾ 1915/101.

⁴⁾ 1915/102.

⁵⁾ 2011/23.

⁶⁾ 2011/47.

⁷⁾ 2011/86.

⁸⁾ 2150/69.

⁹⁾ 2150/58.

¹⁰⁾ 2095, 2528/146, 2652/50.

¹¹⁾ 2233.

¹²⁾ 2446/83,—87.

¹³⁾ 2446/36.

¹⁴⁾ 2652/32.

¹⁵⁾ 2652/121.

¹⁶⁾ 3036/14.

¹⁷⁾ 3036/48.

¹⁸⁾ 3285/42.

¹⁹⁾ 3245.

1578. Soóry Pál szádvári fizetőtiszt.¹⁾
 1579. Ferber János szádvári viceprovisor.²⁾
 Kos János nagyidai,³⁾
 Vizkelety Benedek nagyidai fizetőtiszt.⁴⁾
 1582. Szentmihályi Péter jászai,⁵⁾
 1585. Barakonyi Balázs tornai,⁶⁾
 1587. Soóváry Márton regéczi fizetőtiszt.
 Szalontay György regéczi,⁷⁾
 1589. Horvát Boldizsár jászai udvarbíró.⁸⁾
 1594. Horánszky János jászai fizetőtiszt.⁹⁾
 1625. Horváth András jászai várnagy,
 Leveleki László jászai fizetőtiszt.¹⁰⁾

Jászhai prépostok.

- 1529—1535. Péter ¹¹⁾
 1554—1562 Draskovics György, pécsi püspök.¹²⁾
 1569—1586. Bornemissza Gergely, csanádi, majd váradi
 püspök, a szepesi kamara elnöke, 1586 január hó 26-án
 Jászhon eltemetik.¹³⁾
 1588—1594. Hethesi Pethe Márton, váradi püspök,
 szepesi prépost.¹⁴⁾
 1604. Migazzi Miklós váradi püspök.¹⁵⁾
 1630—1636. Pethő Ferenc.¹⁶⁾

¹⁾ 3433.

²⁾ 3526/107.

³⁾ 3526/115.

⁴⁾ 3526/120.

⁵⁾ 3715/120

⁶⁾ 3890.

⁷⁾ 4008/84.

⁸⁾ 4121/6.

⁹⁾ 4449.

¹⁰⁾ 6123/36.

¹¹⁾ 1374, 1554, 1610

¹²⁾ 1713, 2375.

¹³⁾ 2977/13, 3015, 3822, 3894

¹⁴⁾ 3394, 4060, 4449

¹⁵⁾ 5099/14.

¹⁶⁾ 6344, 6534 és vármegyei jegyzőkönyvek

*Széplaki apátok.*1619. Körössy Márk.¹⁾1636. Posgay János.²⁾*Tornai főesperesek.*1527. Henkel János.³⁾

1531. előtt Tatár Tamás.

1531. Maius János.⁴⁾1643. Rétsei István, esztergomi kanonok.⁵⁾*Mislyei prépostok.*1528. Velius Ursinus, Ferdinánd király történetírója és könyvtárának praefectusa.⁶⁾1557—1572. Szerdahelyi Máté.⁷⁾1634—1639. Cseh János, egri kanonok.⁸⁾*Abaujvári főesperesek.*1569—1575. Kwchylich Péter, aradi prépost, egri kanonok.⁹⁾1577—1595. Welykei v. Velikinus István, egri éneklő kanonok.¹⁰⁾1605—1619. Habardi László, egri kanonok.¹¹⁾**Kemény Lajos.**¹⁾ Kassa v. jegyzőkönyve. Ez évben Bay hajdúi meggyilkolták.²⁾ Vármegyei jegyzőkönyv.³⁾ Dr. Bauch, Joannes Henkel.⁴⁾ K. v. ny. lt. 1503., 1511.⁵⁾ Magyar Könyvszemle. 1895. 213. l.⁶⁾ Egyháztörténelmi Emlékek a magyarországi hitújítás korában. Első kötet. 1520—1529. 411. lap.⁷⁾ 1915/104., 2249/1., 2446/102., 2652/55., 3120/21.⁸⁾ 6648/16. és várm. jk.⁹⁾ 2941., 2998., 3234.¹⁰⁾ 3354., 3424., 3478., 3781., 3964., 4029., 4268/99., 4494.¹¹⁾ 5150/25., 5263/33., 5276., 5400., 5876.

CSALÁDTÖRTÉNET.

Kérelem.

A „Történelmi Közlemények“ III. k. 136-ik lapján „Gibárt története“ című cikkben ez olvasható:

„Az ősrégi eredetű alsólelőczy és jezerniczei Tarnóczy családból József az abauji és zenipléni ág megalapítója lett s I. Lipót királytól régi nemessége megerősítése mellett új címerlevelet nyert.“

Midőn annak idejében, megyénk családjainak történetéhez kutatásokat tettem, sehol annak nyomát nem találtam, hogy az alsólelőczy és jezerniczei Tarnóczy család egy ága megyénkbe szakadt és itt lett volna birtokossá. Nem találtam annak nyomát a vármegye levéltárában elhelyezett nemesi irások között sem. Ennek oka minden valószínűség szerint az, hogy nem igazi helyén kerestem az utbaigazító okleveleket, pedig ilyeneknek lenni kell, mert a régiebb korban egy megyéjéből elköltözködő nemes ur sem mulasztotta el megyéjétől nemességi bizonyítványt kérni, hogy annak alapján új hazájában is érvényt tudjon szerezni nemesi előjogainak.

Nagy köszönettel venné a genealogia t. Cikkíró Urtól, ha a Tarnóczy-család ezen Abauj és Zemplén megyékbe való leszármazása körülményeit és az I. Lipóttól adományozott nemesség megerősítő armális címerét és szövegét kissé részletesebben ismertetné, mert Abaujmegyére nézve is érdekel birta az, ha aranykönyvébe az alsólelőczy és jezerniczei Tarnóczy-család nevét is beiktathatná.

Csoma József.

Abaujvármegyében kihirdetett címe- res nemeslevelek (1564—1711).*)

Madarász lásd *Szabó—Thury*

Magyar Jakab; fel.: Bornemisza Kata. Magyar György.
II. Ferd. Wien, 1626. júl. 13. Kh. 1626. szept. 7. (f. 235.)

Maier lásd *Baranyay*.

Majer lásd *Ördögh*.

Majerini Jónás. Wien, 1623. szept. 10. Kh. 1624. szept.
30. (f. 152.)

Major lásd *Fülzy*.

Mak másként *Kovács* (de Alsó-Redmecz) Antal (néhai);
fiai: András, Vincze, Ambrus, Bálint, Pál és Lukács. *Soltész*
(de Felső-Kemencze) János. Kh. 1580. Feria secunda proxima
ante festum Beatorum Viti et Modesti Martyrum. (f. 148.)

Makai lásd *Keresztúri*.

Makay Balázs; fel.: Kerékgyártó Zsófia; fiai: Mihály
és György; leánya: Kata. Sopron, 1622. jun. 3. Kh. 1623.
jan. 31. (f. 91.)

Makay István; fel.: Róza; fia: János; leánya: Zsófia.
II. Ferd. Wien, 1632. ápr. 24. Kh. 1633. ápr. 11. (f. 9.)

Makay Pál. III. Ferd. Wien, 1643. febr. 28. Kh. 1643.
aug. 3. (f. 107.)

Maklár András; fel.: Lipay Borbála; testv.: Gáspár
és ennek gyermek.: András, István, Gáspár, Ferenc és Judit.
II. Ferd. Wien, 1632. márc. 19. Kh. 1632. ápr. 30 (f. 456.)

Maklár lásd *Szilágyi*.

Makranczi Istvánnak, (néhai) nemes Dobranszki Zsuzsan-
nától származott fiai: János, Mihály, István és Gáspár. III.
Ferd. Pozsony, 1655. ápr. 13. Kh. 1655. szept. 14. (f. 194.)

Makranczy lásd *Simon*.

Maty lásd *Tooth*.

Mangocz Mihály; fel.: Cristan Erzsébet; fiai: János
és Bálint. *Melda* Péter. II. Ferd. Wien, 1631. okt. 5. Kh.
1632. febr. 6. (f. 448.)

*) Legutóbbi közleményt lásd IV. évfolyam 164—173. lap.

Mangó lásd *Hejczey*.

Mangro lásd *Bogoly*.

Marczenoczky lásd *Nedecsey*.

Marczin (de Rozgon) Pál; fel.: *Király* Ilona; gyermek.;
Gergely, Anna, Dorottya, Margit és Erzsébet. II. Mátyás.
Prága, 1617. jan. 9. Kh. 1617. aug. 21. (f. 468.)

Markuth Mihály; fel.: Éva; fia: Mihály; leánya: Anna
Mária. I. Lipót. Wien, 1659. jul. 28. Kh. 1660. febr. 10. (f. 3.)

Marton lásd *Roosa*.

Marussy lásd *Literáti Székely*.

Matho István. III. Ferd. Wien, 1640. nov. 30. Kh. 1641.
márc. 4. (f. 551.)¹⁾

Mathóczy Mihály és Miklós. Wien, 1649. január 30.
Kh. 1649. nov. 15. (f. 269.)

Matócsy Tamás. II. Ferd. 1631. aug. 6. Kh. 1632. jun.
25. (f. 470.)

Matókné lásd *Petrás*.

Maurovics Tamás; gyermek.: Mátyás, György, János és
Erzsébet. Wien, 1623. szept. 4. Kh. 1624. szept. 30. (f. 152.)

Mayer lásd *Vincze*.

Mazák lásd *Nadlányi*.

Márczy lásd *Sarkady*.

Márkus lásd *Bodnár*.

Máthé Bálint; fel.: *Chiszár* Judit; testv.: János, István
és másik István. III. Ferd. Pozsony, 1649. ápr. 2. Kh. 1650.
szept. 5. (f. 64.)

Máthé (de Pethő-Szinnye) Gergely. Bethlen Gábor.
Nagyvárad, 1623. ápr. 26. Kh. 1623. okt. 9. (f. 122.)

Mátthyás János; testv.: István és János. *Pálházy* Mihály.
II. Ferd. Wien, 1629. okt. 18. Kh. 1634. máj. 8. (f. 66.)

Medve György; fel.: *Nagy* Kata; fiai: Péter és János;
fivérei: Ferenc és Miklós; nővére: Ilona és ennek fia: István.
Galgóczy Simon és fel.: Samoly Anna. *Kertész* András és
fel.: Samoly Zsófia, meg fiaik: István és János. III. Ferd.
Wien, 1655. szept. 15. Kh. 1656. jan. 5. (f. 213.)

¹⁾ Becz Anna a kihirdetésnek ellentmond. (f. 554)

Megye Bálint, Albert és Péter. II. Ferd. Sopron, 1622.
jun. 12. Kh. 1623. jan. 8. (f. 80.)

Megyesy lásd *Csizmágia*.

Melda Mihály. Wien, 1618. ápr. (?) 9. Kh. 1619. márc.
4. (f. 10.)

Melda lásd *Mangocz*.

Melda lásd *Pöcs*.

Meszthy lásd *Fegyveress* (de Mezőterem.)

Mező lásd *Vágó*.

Méray András; fel.: Anna, fia: Gergely. III. Ferd.
Wien, 1640. márc. 9. Kh. 1641. jun. 17. (f. 569.)

Mészáros István és testv. (neve nincs kitéve.) I. Lipót.
Wien, 1675. máj. 28. Kh. 1676. febr. 20. (f. 321.)

Mészáros lásd *Feir*.

Mészáros lásd *Kontt*.

Mihay másként *Beszter* András. I. Lipót. Wien, 1690.
ápr. 13. Kh. 1690. jun. 19. (f. 116.)

Mike István; fel.: *Tőrös* Anna; András és fel.: Ilona;
Mike István, János és Pál. Wien, 1628. jul. 15. Kh. 1629.
jan. 13. (f. 325.)

Miklós lásd *Bartók*.

Mikó lásd *Vajda*.

Milda lásd *Bornemissza*.

Miley lásd *Alföldy*.

Milléthe Balázs, Pál, Jakab, György János Gergely. Ko-
vács György Mihály. *Szabó* Tamás. II. Ferd. Wien, 1632.
máj. 19. Kh. 1633. máj. 9. (f. 34.)

Mindszenty Mátyás. II. Ferd. Wien, 1632. máj. 27. Kh.
1633. ápr. 11. (f. 10.)

Miskolczy Gergely; fel.: Tánzos Kata; testv.: András
és István. 1625. nov. 9. II. Ferd. Sopron. Kh. 1626. márc.
19. (f. 204.)

Mohos István, Mihály és Pál; nővéreik: Kata, Anna és
Erzsébet II. Ferd. Wien, 1619. ápr. 4. Kh. 1620. márc. 23.
(f. 24.)

Mojaczovszky Sebestyén; fel.: Ujas Anna; testv.: Má-
tyás. Wien, 1650. márc. 14. Kh. 1650. nov. 28. (f. 90.)

Molnár Miklós. I. Lipót Wien, 1666. okt. 20. Kh. 1668. febr. 13. (f. 387.)

Molnár Pál és György. I. Lipót, Pozsony, 1655. jun. 24. Kh. Borsod vm-ben 1656-ban. (1689. f. 34.)

Molnár lásd *Kónya*.

Molnary (de Szentkirály) Gergely és István. III. Ferd. Wien, 1643. febr. 25. Kh. 1643. aug. 3. (f. 107.)

Monos András; fel.: Nehéz Judit; gyermek.: János és Kata. III. Ferd. Wien, 1651. jan. 7. Kh. 1651. ápr. 5. (f. 118.)

Mosolygó Mátyás és István II. Ferd. Linz, 1636. jun. 24. Kh. 1637. jun. 15. (f. 307.)

Mosóczy (de Thurócz) Dávid és György. I. Lipót. Wien, 1661. aug. 8. Kh. 1662. febr. 4. (f. 81.)

Musay (vagy *Mysay*) István; fiai: János és Tamás. II. Ferd. Wien, 1628. jul. 23. Kh. 1630. jan. 4. (f. 362.)

Mutter lásd *Ujváry*.

Müedy másként *Piricsy* György; fel.: Kata; gyermek.: Demeter és Erzse. II. Ferd. Regensburg, 1630. szept. 20. Kh. 1631. dec. 19. (f. 439.)

Mykó lásd *Mikó*.

(Folyt. köv.)

Dr. Czobor Alfréd.

VEGYESEK.

Kozákjárás Semsén.

Szolgálók Kegyelmeteknek, mint énnekem bizodalmas jóakaró uraimnak.

A szent Istentől kívánok kegyelmeteknek minden kívánsága szerint való jókat megadatni.

Mivelhogy kegyelmeteket ez elmúlt esztendőekben is találtattam meg az boraim bevitetése felől az kegyelmetek becsületes városában bíró uramat ő kegyelmét és az nemes tanácsot és mindenkor hozzám való jóakaróját mutatván kegyelmetek megengedte, mivelhogy itt nincsen hová helyhez-tetnem, mióta *az házamat elégették az kozákok*. Annak okáért kérem kegyelmeteket, mint jóakaró szomszéd uraimat mostan is az előbbeni jóakaróját mutassa meg kegyelmetek hozzám és engedje meg kegyelmetek, hadd vitethessem be. Kegyel-meteket azzal sem busitanám, ha volna ittkinn hová tennem. Ha Isten azt adja, építetünk. Isten tartsa kegyelmeteket jó egészségben. Datum in Semsae 29 Septembris anno 1620.

Kegyelmetek jó akaró szolgálja, szomszédja szeretettel szolgál

Semsey Miklós.

Kivül: Generosis, amplissimis et consultissimis viris, domino iudici primario caeterisque iuratis assessoribus regiae jiberaeque civitatis Cassoviensis etc. dominis vicinis et mihi observandissimus.

Kassa város levéltárában 6085/9. sz. a

K. L.

Kassa 1706-ik évi ostromához.

Rabutin császári serege az 1706-ik év október hó 1-én kezdte a várost lövetni, a mai téglaszinek tájékán ütven fel táborát.

Mintegy negyedfélszáz bombavetés után az ellenség felhagyott a sikertelen ostrommal s október hó 11-én Kassa alól elvonult.

A bombavetés emberéletben alig, de annál nagyobb kárt okozott a sz. Erzsébet templomban s főként a Forgács-, ma Deák-Ferenc utca házaiban.

A dőmban tett kárról beszámol az egyháziak számadása:

1706. Die 30. Octobris. Templom tetein széllyel lövedtetett darab köveket lehányattatván és az czinteremben az árokba hullott köveket öszve egy rakásban hanyattatván, adtunk munkásoknak fl. 2 den. 30.

Die 1. Novembris. Hogy az templomban bomba miatt széllyel elhányattattak nemes tanács székei, azoknak reparációjától fizettünk asztalosnak fl. 10.

A Forgács-utca és Szegfű-utca, ma Szathmáry György-utca sarkán volt városi fürdőházban okozott rongálásról pedig az alább közölt okirat szól:

Anno 1706. die 1-ma Novembris. A generoso domino ordinario iudice Francisco Győri liberae regiaeque civitatis Cassoviensis exmissi infrascripti deputati ad instantiam egregii prudentis ac circumspecti Josephi Ginther chirurgi pro revisione *domus balneatoriae*, qnalia damna ac ruinae per bombas caesareas sunt illatae, sequenti recensentur ordine punctatim.

1. Az udvarnak kerítése fából lévén, a bomba kivetette; ujabban kell keríteni tekintetes Csaczay uram felől kis uczában.

2. Az istállónak oldalát az ajtajával együtt elhordották az hajduk; azt is kell reparálni, ugy a padnak felét is be kell zsindelyezni.

3. Az alsó kis házba becsett a bomba, padlását is két

helyen berontotta, két ajtáját, kemenczét és ablakát is összeronította.

4. A nagy ferdőházba három ablakok összeromlottak, fában lévén az üvegek.

5. Az uczára való ablakok is az pítvarban az bombának ereje miatt összeromlottak félig-félig.

6. Az kis ferdőházba tizenöt üveg hijával vannak az ablakok; ólomba kell foglalni.

7. Az konyhából volt egy garadics, a felső részbe szolgált; azt is padlásostól lerontotta a bomba és lement az pincébe, a kis falt lerontotta, öt forinttal lehet megcsinálni.

8. Az nagy ferdőház felett levő pádimentomnak fele az nagy köveknek leesése miatt leromlott. Ugyanezen ferdőház felett az pad is leromlott az bomba miatt.

9. A műhely mellett levő kémény által van löve golyóbissal.

10. Jeney háza felében az alsó házban levő ablakoknak tizenkét karika üvegek kívántatnak

11. Az Jeney házában felső házában levő boltozat nagyobb részben leromlott a bomba miatt.

12. A seminárium¹⁾ felől való szomszédságban levő két csatorna a bombának impetusa miatt összerontatott; új kell.

13. Ugyan a Jeney háza felől két kémény félig-félig le van löve.

14. Három hajazatot be kell zsindelyezni jobb részint, jóllehet a szarufák és léczek megvannak.

Vannak zsindelyek, akik leverettettek, de nem lesznek elégségesek az hajzatoknak reparatióira.

Ezen occulata revisiót így elvégezvén, pro futura rei cautela ezen revisionalist in omnibus punctis et clausulis kiadtuk.

Deputatus tisztek: Kuti István. (P. H.) Zemlény Gábor. (P. H.)

Kemény Lajos.

¹⁾ A mai takarékpénztári épület, a Fő- és Deák-Ferenc-utca sarkán.

A miszlókai sz. János hámor.

Tisztelt városi Közönség!

Honunk felvirágzása, gyarapodása és jobbléte ipar és kereskedés nélkül nem eszközölhető; minthogy pedig az iparnak, sőt a kereskedésnek is egyik főtényezője lenne a gyárak és nagyobbyszerű műhelyek létezése, azokat minden módon előidézni, ápolni és fenállhatásukat elősegíteni és biztosítani legszebb és legszentebb polgári kötelesség, főleg országunkban, hol azoknak hiányát minden nap tapasztalni, de kivált jelen körülményekben, midőn *a hazát fenyegető veszedelmektől megmentésére kiálló honpolgároknak* még csak a legszegényebb védelmi eszközök sem szolgáltathatnak ki és e részben a kormány a haza legnagyobb szükségében *a külföld kegyelmére* szorulni köteles, a nélkülözhetetlen gyáraknak országunkbani nem létét minden magyar legfájdalmasabban érezni kénytelen.

Én e szent czélból kiindulva, elhatároztam magam a honi ipar előmozdításában működni és e részben a haza oltárára vagyonommal és szerzett csekély tapasztalásommal áldozni, egyuttal pedig vállalkozásom szerencsés sikerülte esetére fáradozásaim jutalmát élvezni. Ugyanis eltökéltem magam némely társaimmal kezet fogva egy nagyszerű olvasztó vashutát és gyárt létrehozni és miután az ahhoz szükségelt ércznek és szinfa anyagoknak máris birtokába lennék, elhatároztam magam érintett olvasztó vashutát, meg gyárt mielőbb és pedig Kassa város határán vagy amennyiben a helyzetre nézve a kivitelben akadályoztatnék, Kassa város birtokához tartozó *miszlókai völgyben* s ekép a városhoz legalább mindenestre közel felépíteni és kiállítani. Minthogy pedig oly nagyszerű magánvállalatnak biztos sikerét csak úgy látom elérhetőnek, hogy ha e tekintetben a tisztelt városi közönségnek elismerését és méltányos pártfogását megnyerni szerencsés leendek, ennél fogva bátor vagyok a tisztelt városi közönséget egész alázattal, egyszersmind hazafiui bizodalommal megkérni, méltóztassék főleg a helyszínére nézve e tárgynak bővebb megvizsgálására maga köréből egy bizott-

mányt kinevezni és már ez által is vállalatomnak életbeléptetését hatóságilag elősegíteni. Ki egyébként teljes tisztelettel maradok Kassán Julius 8-án 1848-ik évben.

Tisztelt városi Közönségnek

igaz honpolgára

Juhos Gyula.

Kivül: Kassa város tisztelt közönségéhez intézett alázatos esedezése a bentiutnak.

(Eredetiye Kassa város levéltárában 1848-ik évi 3843. tanácsi szám alatt.)

K. L.

Kasa város kocsisának fizetése.

Anno 1710 die prima Februari. Mi nemes Kassa városának ordinarius építőtisztei fogadtunk meg Bacskay Jánost nemes város számára való mastalér kocsisnak esztendeig, kinek fizetése leszen, mint következők:

Pénzbeli fizetése menstruatim (hónaponként) hungaricales florenos 3.

Gabonabéli fizetése esztendőre cubuli (köből) Cassovienses numeró 14 $\frac{5}{8}$.

Buza, fehér lisztnek való cub. 1. De annak harmadrészt szolgálának tartozik kiadni.

Borsó, lencse, tatárka dara, árpa dara, köleskása egy-egy szapuval és egy szapu sóvári só. Annak is, az legumináknak harmadik része szolgáját illeti

Egy szekér széna és egy hordóval kassai lőre.

Pénzt hat téli havakra gyertyára per den. 24.

Mely fizetésért tartozik igaz hite szerint nemes várost igazán és híven szolgálni és kezében bízott lovakra, hárokra, szekerekre láncokra és mindennemű szekerekhez való szerszámokra szorgalmatos gondot viselni, gondviseletlensége miá pediglen esendő károkról számot adni, mindenekfelett nemes építő tiszt uraimék és az hites sáfár gazda parancsolatjának obtemperálni. Actum Cassoviae, anno et die, ut supranotato.

Pelsőczy András. Kutí István. Györgyi Miklós. Gánóczy János.

K. L.

IRODALOM.

Bibliographia.

A dékán (Baintner Hugo dr.): A kassai királyi jog- és államtudományi kar évkönyve 1913—1914-ről az akadémiai könyvtár szakkatalogusával. Közli —

Baintner Hugo dr.: Jog és államtudományi oktatásunk és főiskolai rendszerünk.

— Szervezzük az ellenzéket.

Bal Jeromos, dr. Förster Jenő és Kauffmann Aurél: Hain Gáspár lőcsei krónikája.

Balás Károly: A jövedelemeloszlás fő ágai a kapitalizmus korában.

— Egy tanulmány a drágaság elméletéről. Budapesti Szemle 1913.

Balogh Árpád Ányos: Ujhelyi Dayka Gábor.

Benkó Imre: Az Apostol-család. Családtörténeti Lapok 1914.

Böllönyi Dénes: Epizódok egy uradalmi irnok életéből.

Blanár Ödön: Az ungvári kir. kath. főgymnázium története.

Barabásy István: A bernáthfalvi Bernáth-család. Genalogiai Füzetek. 1914.

Bártfai Szabó László: Várady Mihály családkönyve. Turul 1914.

Cs.: Horváth Balázs dr. Egyetemes Philologiai Közöny 1913.

Császár Elemér: Batsányi János. Budapesti Szemle 1913.

Czeizel János: Kazinczy Ferenc levelezése. Egyetemes Philologiai Közlöny 1913.

Cselényi István: Szent Istvánnapi szentbeszéd.

Csoma József: A magyar heraldika korszakai.

— Abauj-Torna vármegye a honfoglalás előtt. Abauj-Torna vármegye történelmi monografiája. II. kötet.

— Botgál. Liphay alias Faragó. Caládtörténeti Jegyzetek. 1914.

— Gyárffás. Családtörténeti Jegyzetek 1914.

— Váczy. Családtörténeti Jegyzetek. 1914.

Daróczy Zoltán: Melyik családot illeti a Mikó-cimer. Turul. 1913.

Décsi Lajos dr.: Tinódy Sebestyén. Magyar Történeti Életrajzok.

Divald Kornél: A regéczi porcellán. A Magyar Mérnök és Építész Egylet Közlönye. 1913.

— A kassai dóm és a sz. Mihály-kápolna. Művészet. 1914.

Divéky Adorján dr.: Kerekes György, Kassa polgársága, ipara és kereskedése a középkor végén. Közlemények Szepes vármegye multjából. 1913. Könyvismertetés.

Dongó Gy. Géza: Kazinczy Ferenc levelei vármegyénk archivumában. Adalékok Zemplénvármegye történetéhez. 1914.

Demkó Kálmán: Felsőmagyarországi várak és várbirtokok a XVI. században. Hadtörténelmi közlemények. 1914.

Dömötör Pál. Fémipari Technologia.

Eöttevényi Nagy Olivér dr.: A háború a nemzetközi jog megvilágításában.

— Fiume és a magyar tenger mellék. A Tenger. 1913.

— Károly herceg. Budapesti Hírlap 1913.

— Gazdasági jogismeret.

— Die öffentlich-rechtliche Gesetzgebung Ungarns im Jahre 1913.

Eöttevényi Nagy Olivérné: Lujza porosz királyné.

Éber László: A Rákóczi-freskó. Művészet. 1912.

— A kassai dóm Rákóczi-freskója. Egyházi Műipar. 1913.

Megjelent!

**Abauj-Tornavármegye
történelmi monografiája.**

II. kötet.

Abauj-Tornavármegye a honfoglalás előtt.

Irta: CSOMA JÓZSEF a M. T. Akadémia I. tagja.

**Abauj-Tornavármegye története
a honfoglalástól az 1526-ik évig.**

Irta: Kemény Lajos. - Ára 2 kor. 20 fill.

II. kötet. - II. rész.

**Abauj-Tornavármegye
története. 1527-1648.**

Irta: Kemény Lajos. - Ára 1 kor. 20 fill.

KALAP-KÜLÖNLEGESSÉGEK

Ha sulyt helyez
az eleganciára vásároljon

GROSZ MÓR

uri divat áruházában

Fő-utca 54. szám.

(A színházzal szemben.)

NYAKKENDŐ-KÜLÖNLEGESSÉGEK

BAUERNEBL és FIA

SÖRFÖZDE ÉS MALÁTAGYÁR RÉSZV.-TÁRS.

TELEFON SZ. 78. **KASSA.** ALAPITVA 1857.

■ Termeli a legjobb minőség-
ben a következő söröket: ■

Király-sör Korona-sör Sötét Bajor-sör

Legujabb műszaki beren-
dezéssel és mesterséges
pincehűtéssel felszerelve!!

Nagyobb küldemények saját
jéggel hűtött szállító-kocsija-
inkban szállítanak. A külön-
böző minőségű sörök szállítása
palackokban történik. Bővebb
felvilágosítással, nemkülönben
árjegyzékkel kívánatra a sör-
főzde készségesen szolgál. oo

Royal nagy étteremben kizáró-
lag e sörfőzde söre méretik ki.

Felsőmagyarországi Központi Takarékpénztár Részvénytársaság Kassán.

A bankszakma
minden ágában
készségelszol-
gál felvilágosi-
tással.

Safe Deposits!

A Magyar Országos Központi
Takarékpénztár Budapest (sa-
ját tőkéje 40.000,000 K) alapítása

Betéteket legelőnyösebben kama-
toztat. **Váltókat** leszámítol. **Fo-
lyószámlákat** nyit fedezet alapján.
**Törlesztéses és közönséges jel-
zálogkölcsonőket** folyósít. **Tőzsdei
megbízásokat** a bel- és kül-
földi tőzsdéken lebonyolít. ♦ ♦ ♦

SZAKMÁRY ÉS ZILAHY

csemege-, fűszer-, cukorka- és ásványviz-üzlete
Kassa, Fő-utca 61. szám alatt.
Alapítási év 1859. (Saját ház.) Telefon 30. sz.

**Naponta
frissen pörkölt
kávét!**

Kassai Takarékpénztár

a székesegyházzal szemben, saját házában.

Alapított 1844. évben.

Felsőmagyarország legrégibb és legnagyobb pénzintézete. ➤ Betéteket gyümölcsöztet. ➤ Kölcsönt váltóra, betáblázásra vagy folyószámla alakjában.

Ingyenes pénzáttalás Amerikába.

Magyar Általános Hitelbank
kassai fiókja
Fő-utca 45.

Betéteket legelőnyösebben kamatoztat!

Az életbiztosítás

legcélszerűbb módja, ha azt **takarékbetéttel kötjük egybe.** A betett összegek bármikor kamatos kamataikkal együtt felvehetők. Elhalálozás esetén a biztosított tőke **haladéktalanul esedékes.** 15 év múlva, ha a betevő életben van, tőkáját kamatos kamataival visszakapja.

Befizetés heti **1** koronás
részletekkel.

Bővebb felvilágosítást szívesen nyújt a
Kassai Jelzálogbank
Részvénytársaság.

Cs. és kir. udv. és kamarai szállító.

NEUMANN M.

az ország legnagyobb férfi-, flu-, és leányka-ruha áruháza és telepe.

Kassa, Fő-utca 27. szám.

FONTOS TUDNIVALÓK:

Az összes árak **tiszta gyapjuból** készülnek a legjobb kellékek felhasználásával.

Szövetmintákat ingyen és bérmentve küldök. Gyermekruhák-ról szövetmintákat **nem küldök.**

Postai küldeményeket utánvétellel szállítok.

40 koronán felüli vételeket bérmentve küldök

Meg nem felelő árut, ha az **viselve nem lett, 1 héten belül** készséggel kicserélem vagy a pénzt visszaadom.

Leánykaruhák ellenben csakis **24 órán belül** cserélhetők ki.

Visszküldeményeket csakis bérmentve, utánvételes csomagot egyáltalán nem fogadok el

Külön mértékszerinti osztályomban csakis a **legjobb minőségű és legújabb divatu** angol és honi szöveteket tartom raktáron.

Szakképzett szabászaim és elsőrangú munkásaim révén, a legfokozottabb követelményeknek minden irányban megfeleltethetők és megrendeléseket a **legrövidebb idő alatt pontosan** teljesíthetnek.

Az 1845. évben alapított

NEUMANN M.

cég a főszólt nemcsak a kizárólagosan jeles minőségű szövetek feldolgozására helyezi, hanem a leggondosabb kidolgozás, figyelmes és kitűnő munkáért, valamint minden egyes ruhadarab **tartósságáért** a kezességet elvállalja. Az által. hogy a cég az összes bel- és külföldi gyártelepeken a legnagyobb árukészletek vevője, nemkülönben a készáru előállításánál szükségelt munka-beosztásnak célszerű berendezése folytán t. vevőinek az **árak olcsósága** tekintetében is oly előnyöket biztosít, melyeket csakis legnagyobb mérvben eszközöit nagybaniparüzem nyújthat.

Központi áruház: Budapest, IV., Muzeum-körút 1-3.

FIÓKOK:

Árad	Fiume	Linc	Pozsony	Zágráb
Brassó	Kassa	Miskolc	Szeged	Belgrád és
Debrecen	Kolozsvár	Nagyvárad	Temesvár	Sofia
		Pécs		

Bécs: I., Kärtnerstr. 19., VI., Mariahilferstr. 35.

A cég gyártmányai elismert jelességük révén a **Keleten, továbbá Párisban és Délamerikában** biztos piacra találtak.

HALTENBERGER BÉLA

ruhafestő-, vegyítisztító- és gőzmosógára

ALAPÍTÁSI
ÉV: 1810.

KASSA, SZERECSEN-U. 3.

TELEFON-
SZÁM: 70.

A gyár jelenleg is teljes üzem-
ben van s a ruhák festése és
tisztítása, valamint gallérok és
kézelők tisztítása ezidőszerint
is a rendes módon eszközölhető.
Gyász esetben ruhák soronkívül
a legjobb kivitelben festhetők.

JASCHKÓ GÉZA

KÉSZLETBEN:

Hengermüller br. könyve,
„Franz Rákóczi, und sein
Kampf für Ungarns Frei-
heit. I. kötet, ára kötve
11 korona 20 fillér.

könyv- és zeneműkereskedése

Kassa, Fő-utca 63. sz.

(Városházépület.)

ALAPÍTÁSI ÉV 1816.

Magyar könyvek : Deutsche Bücher
Ljvres Français : English books
Zeneművek : Ifjusági iratok : Hirlap-
előfizetések : Irodai szerek : Harc-
téri és turista térképek : Magyar
könyvtár : Olcsó könyvtár : Samm-
lung Goeschen : Reclam's Universal-
Bibliothek : Aus Natur und Geistes-
welt : Dictionnaires Larousse : Tau-
chnitz Edition.

Magyar Leszámitoló-
és Pénzváltó-Bank
== kassai fiókja ==
Fő-utca 53. szám.

Ajánlja páncélszobájában elhelyezett

Safe deposit szekrényeit

Őrzésre elfogad nyílt és a
fél pecsétjével lezárt érték-
letéteket. ~~~~~

